

Anàlisi i proposta de difusió del monestir de Sant Joan de les Abadesses

Data d'entrega: Juny 2016
Tutora: Assumpta Roig
Estudiant: Albert Pulí
Grau: Història de l'art
Universitat de Girona

El patrimoni cultural el formen el conjunt de béns i valors propis del nostre país. Es tracta d'un concepte viu i dinàmic, que evoluciona i s'enriqueix constantment. Inclou els béns culturals relacionats amb la història i la cultura de Catalunya que, pel seu valor, mereixen una protecció especial, de manera que puguin ésser gaudits pels ciutadans i transmesos en les millors condicions a les generacions futures.

Direcció General del Patrimoni

Taula de continguts

1-Agraïments	4
2-Presentació del projecte	5
3-Objectius	6
4-Metodologia.....	7
5-Context històric del monestir	8
5.1.Situació de Sant Joan de les Abadesses durant els segles IX-X	9
5.2-Època de canòniques durant els segles XI-XII	11
5.2.1-Canònica aquisgranesa	12
5.2.2-Canònica agustiniana	12
5.2.3-Comunitat benedictina doble	12
5.2.4-Canònica agustiniana (restauració)	12
5.3-Període Romànic 1150.....	13
5.4-EL monestir de Sant Joan de les abadesses als segles XIV i XV	16
5.5-Gòtic- Modern.....	18
5.6Capella i restauracions	19
6-Taula històrica del monestir de Sant Joan de les Abadesses	19
7- Proposta i anàlisi patrimonial	21
7.1-Antecedents i característiques del projecte des del punt de vista patrimonial (1960-Avui)	21
7.1.1- Publicació de llibres.....	22
7.2-Protecció i conservació del Monestir.....	22
7.3-Com gestiona el Bisbat de Vic el seu patrimoni?	23
7.3.1-L'esquerda que hi ha entre Sant Joan de les Abadesses i el bisbat de Vic.	24
7.3.2-Ingresos i despeses del Bisbat de Vic:.....	25
7.4-Turisme a Sant Joan de les Abadesses en l'actualitat.....	26
7.4.1-Conclusió:.....	27
7.5-Presentació del cas a Sant Joan de les Abadesses.	28
7.6-Proposta dels plafons.....	30
8-Difusió <i>in situ</i>	32

8.1- Cartell bàsic principal:	32
8.2-Exposició anual.....	33
8.3-Col·locació virtual.....	37
9-Conclusió	39
10-II•lustracions	40
11-Taules	41
12-Gràfiques.....	41
13-Bibliografia	42
14-Webgrafia.....	43
Annex	44
1-Fitxa de l'element	45
2-Entrevistes.....	46
3-Fulletó del Monestir	48
4-Comptes de la diòcesis de Vic.....	51
5-Pressupost de la proposta.....	52

1-Agraïments

M'agradaria agrair a totes aquelles persones que han fet possible la realització d'aquest Treball de Fi de Grau durant aquest any. Per tota la seva col·laboració i suport:

Primerament, a la meva tutora, la Dra. Assumpta Roig pel seu suport, rigor i treball. Qui m'ha proporcionat els seus coneixements, en la realització d'aquest treball de final de Grau. També agrair-li les seves orientacions, correccions i aportacions en el camp patrimonial, no només en aquest projecte sinó també en altres treballs anteriors que he realitzat en assignatures de patrimoni.

Al Sr. Carles Bassaganya, exalcalde de Sant Joan de les Abadesses per proporcionar-me coneixement sobre les propostes de difusió sobre el monestir realitzades durant aquests últims 50 anys. Al mateix temps, agrair el Regidor de Cultural de la vila Sr. Ferran Miquel i la Técnica de Turisme la Sra. Jessica Ortiz.

També cal agrair a dos membres del Bisbat: a Sr. David Comte actual Vicari General del Bisbat de Vic i Moderador de la Cúria, per facilitar-me l'estructuració interna de l'església, i el Responsable del Patrimoni Artístic del Bisbat de Vic al Sr. Dani Font.

L'aportació de dos membres de la Junta del Monestir; Joan Ferrer, actual arxiver del monestir, per facilitar-me l'inventari i en Ramón Vila actual cap de la Junta del monestir, pel seu gran coneixement d'aquest temple.

Agrair en Dr. Gerardo Boto per proporcionar-me els seus coneixements sobre la vida monàstica i problemàtiques del monestir de Sant Joan. El Sr. Florenci Crivillé actual conservador del Museu Etnogràfic de Ripoll, per donar-me la possibilitat de publicar un tema en AHG- Trobades Culturals Pirinenques. La Dra. Gemma Domènech, doctora en història de l'art i actual professora de la Universitat de Girona, m'ha ajudat en replantejar algun aspecte de la proposta.

A la Sra. Marta Salvatella, actual comptable de l'empresa Chaper S.L senyalitzacions, es va encarregar de realitzar el pressupost de la proposta. També a la Sra. Helena Solà, s'ha encarregat de l'estructuració i de la netedat del text. La Sra. Judith Bassaganya dissenyadora gràfic, m'ha ajudat a realitzar els dissenys dels plafons i mostrar virtualment com quedarien en el lloc.

I finalment, a tota la meva família per haver-me ajudat i acompanyat durant aquest treball, pels seus consells i per la seva gran ajuda.

A tots ells, gràcies!

2- Presentació del projecte

Per començar, m'agradaria establir un petit context exposant sintèticament l'origen d'aquest treball, com va sorgir la idea i com es va desenvolupar.

Gràcies als coneixements adquirits a les assignatures de museologia, difusió del patrimoni, gestió i usos, i gràcies a una iniciativa personal, vaig poder fixar-me en allò que actualment hi ha problemàtica, em refereixo en la bona de difusió dels edificis que són de la propietat del Bisbat. D'aquesta manera em vaig fixar en el monestir de Sant Joan de les Abadesses, situat al meu poble. Per tant, era necessari requerir d'un bon anàlisi de l'objecte d'estudi. Així vaig descobrir que podia realitzar una proposta de difusió del monestir de Sant Joan.

La meva formació com historiador de l'art em permet entendre millor les èpoques i saber valorar les obres que hi són vigents. Tanmateix, aquesta informació em serà realment útil alhora de posar en valor la meua proposta. La motivació personal ve de lluny, ja fa dos anys vaig començar observar que el monestir considerat BCIN, no tenia una difusió adequada pel que exigia la pròpia obra. Així doncs, davant d'aquesta injustícia, pretenc realitzar una proposta de difusió externa que vetlli pel monestir i el situï com al centre històric més rellevant de Sant Joan, gràcies a la seva bona difusió.

Inicio el treball amb un apartat d'introducció que ens permetrà posar en context el treball. La introducció consta dels apartats d'agraïments i una presentació de l'estudi. Aquest tema és d'actualitat i parteix; d'una introducció, objectius, estructuració, i metodologia, per tan ens parla de la part més funcional d'aquest treball final de grau.

El marc teòric, sota el nom "Anàlisi i proposta de difusió del Monestir de Sant Joan de les Abadesses". Aquest primer apartat s'explica la ubicació i el context del monestir juntament amb totes les etapes històriques, al mateix temps es fa referència les obres més rellevants de cada període. Aquest apartat aniria complementat amb una pròpia taula sintetitzadora de la història del monestir.

En el segon apartat ve la proposta de treball, on s'esmenta un breu recull d'iniciatives de difusió del monestir, la llei de 1993 en referència l'església i finalment el projecte, que té en compte la realitat i la legalitat. De manera que desmuntarem el bisbat per entendre les parts i el seu funcionament i també per observar com gestiona el propi patrimoni. Finalment es presentarà el cas de Sant Joan i a partir d'aquí dissenyarem la proposta, a més culminarà amb una imatge virtual que permet veure com quedaria el muntatge definitiu.

El present treball representa una nova mirada, alhora de difondre una obra artística. D'aquesta manera donarem a conèixer la història d'aquest edifici, des dels seus orígens fins a l'actualitat. Partint de la base que l'edifici és un element privat, però el mateix temps, és més que un emblema per Sant Joan de les Abadesses.

Segons la Direcció General del Patrimoni considera que el patrimoni és viu i dinàmic i que s'ha d'enriquir constantment. La problemàtica ve quan parlem de la difusió històric-artística de l'edifici, cal fer explícit que el propietari és Bisbat de Vic, i prioritza més l'ús litúrgic que no pas l'ús turístic. D'aquesta manera la difusió de l'element es veu subordinada a aquesta conceptualització.

Aprofitant la ben entesa, el conjunt monàstic és un emblema per Sant Joan, és lògic que es practiquin polítiques de difusió des de l'ajuntament . Però no sempre hi ha un bon acord entre el bisbat, l'ajuntament i junta del monestir. Moltes iniciatives que s'han dut a terme de difusió de l'element, han estat rebutjades degut interessos propis dels tres òrgans. De manera que aquest treball només vol proposar una millor difusió d'aquest conjunt monàstic i ho vol fer d'una manera dinàmica i entenedora.

Actualment Catalunya disposa de nombrosos equipaments culturals destinats a la difusió del patrimoni mitjançant la pràctica turística, creant les primeres estructures de difusió en les xarxes socials . Aquests espais disposen d'un relat que cal tenir en compte a l'hora d'emprendre qualsevol estratègia de difusió. Però entenem que no és possible difondre i dinamitzar un edifici d'aquestes característiques sense un coneixement profund de la seva història, lligada amb les seves produccions artístiques del moment.

3-Objectius

El monestir de Sant Joan de les Abadesses es localitza a la comarca del Ripollès, fou una de les primeres edificacions religioses documentades de la zona de l'Alt Ter, juntament amb Sant Pol. La construcció de l'actual monestir data del 1150, però els seus orígens són en temps del Comte Guifre, durant el període de repoblament d'aquesta part de la Catalunya Vella, pels volts dels segles IX-X. El monestir actual es mostra com un edifici d'una fesomia certament original, contínuament restaurat des del 1888 fins avui. Aquestes obres d'arranjament van comportar l'eliminació i enderroc de l'antiga església barroca (construïda al segle XVIII modificant en gran part l'antiga església medieval).

L'intent de recuperar els vestigis d'aquella època, amb l'objectiu d'obtenir la fesomia romànica original de l'edificació va ser en el 1911 l'arquitecte Puig i Cadafalch i en el 1954 el projecte segueix amb R. Duran i Reynals. Aquesta pràctica de la recerca de l'aspecte original va ser molt comú en aquella època a una gran quantitat d'esglésies

del país. Puig i Cadafalch va plantejar una rehabilitació parcial de l'església, reconstrucció de l'absis lateral, de les torres que permeten pujar la coberta, de les portes transsepte, de la major part de la nau repicant i ajuntant carreus, i la reparació de la casa rectoral. R. Duran i Reynals preveu la demolició de les parets del cambril, reconstrucció de l'absis major i reparació dels altres absis, reconstrucció de la façana posterior i principal, campanar i obres menors. Cal tenir present que durant la gestió d'aquestes remodelacions l'església va ser declarada BCIN (Bé Cultural d'Interès Nacional), el 3 de juny de 1931 (BOE: 04/06/1931).

La Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni treballa en la protecció, defensa, documentació i difusió del patrimoni cultural de Catalunya. Dins del marc del Grau d'història de l'art, l'objectiu principal d'aquest treball final de grau és mostrar l'estat actual de la difusió del monestir i alhora entendre les problemàtiques.

L'objectiu principal ens fa possible dissenyar un seguit d'objectius secundaris que l'estudi haurà de complir:

- Realitzar prèviament un estudi profund de la història del monestir i les seves produccions artístiques del moment. Sobretot centrar-me en els orígens del primer monestir femení de Catalunya, ja que és el tema que tractaré en la proposta.
- Entendré quins són els grans òrgans que el gestionen aquest BCIN, i alhora mostrar les polítiques de difusió que s'han dut a terme els darrers anys.
- Preguntant-se, "si existeix avui i ara, una bona difusió del monestir?"
- Finalment conèixer si aquest cas de manca de difusió és un cas aïllat o no.
- Proposar una solució aquest problema, partint sempre d'una base legal i real del projecte.
- Pensar amb el disseny i la presentació del tema, tenint en compte estudis de difusió.

4-Metodologia

Primerament, per a l'apartat del marc d'estudi, s'ha fet una recerca de bibliografia diversa per conèixer millor l'objecte d'estudi. Per saber, al seu concepte i l'opinió de diversos autors respecta la història i la rellevància del mobiliari d'aquest monument. Al mateix temps, s'ha completat aquest apartat amb opinions de professors, tècnics de turisme i arxivador, referents del monestir. Dins de l'anàlisi històric-artístic, s'ha cregut oportú assenyalar i explicar alguns períodes i personatges relacionats amb la història del monestir, que posteriorment s'explicaran a la proposta.

Segonament, per l'apartat de la proposta, s'ha treballat a partir de consideracions prèvies, per realitzar una proposta real i legal.

En el primer cas, s'ha especificat els Antecedents i característiques del projecte des del punt de vista patrimonial (1960-Avui). Analitzant els anys claus que el patrimoni ha jugat un paper fonamental.

En el segon cas, s'ha iniciat una recerca sobre la llei del 1993 del Patrimoni Cultural Català. Per obtenir resposta sobre quin paper juga l'església dins de la llei, examinar l'article 4, per saber que la llei no obliga l'església a difondre el seu patrimoni, però si demana col·laboració.

A continuació analitzem com gestiona el Bisbat de Vic el seu patrimoni, especificant l'import que hi destina. Tot seguit observem Sant Joan com gestiona el patrimoni que és part del bisbat de Vic. Expliquem el pla estratègic de la junta del Monestir i seguidament tota la difusió que s'ha realitzat a l'entorn d'aquest element.

Disposant de tot aquest material de treball, s'ha analitzat en profunditat quins són els trets característics de la difusió del monestir, i la innovadora proposta de difusió que jo plantejo.

5-Contex històric del monestir

El Ripollès és una comarca que amaga molta història darrera seu ja que està farcida d'edificacions de culte, com serien els monestirs, les esglésies i les esglésioles. Durant el segle IX, el comte Guifré el Pilós va iniciar una campanya de reconquesta i repoblació dels territoris que més endavant conformarien Catalunya. Va ser llavors quan va fundar dos dels tres monestirs de més importància amb obres a l'interior de gran valor. Cal destacar el paper de l'església perquè, juntament amb el comtat, van ajudar a organitzar el territori. Aquest va promoure importants edificis religiosos que van contribuir d'una forma molt clara en la construcció i la fixació de la població en un moment fundacional de Catalunya.

El primer monestir que va fundar el comte Guifré va ser el de Ripoll. Aquest cenobi era benedictí i es va convertir en un dels grans nuclis de repoblació de la Catalunya Vella. Pocs anys més tard, el mateix Guifré va fundar el monestir de Sant Joan de les Abadesses i va acollir la primera comunitat de monges benedictines del territori català.

En el Ripollès també hi trobem esglésies creades en el marc d'aquesta repoblació, com seria el cas de Montgrony, Molló i Beget. Aquestes esglésies estan molt relacionades amb els monestirs, són monuments claus per entendre el primer romànic de Catalunya.

5.1. Situació de Sant Joan de les Abadesses durant els segles IX-X

Per situant-nos en el context, cal que ens imaginem una vall verda escassament poblada, tot i ser rica en aigua i en vegetació. Pel centre d'aquesta vall s'escorre el riu Ter, envoltat per nombroses muntanyes de mil a dos mil metres d'altitud al seu voltant. Aquesta petita població es dedicava al sector primari i pagava els atributs als senyors feudals, francs o sarraïns.

En aquest context, Guifré el Pilós va aixecar les primeres pedres del monestir al costat de la riera d'Arçamala (afluent del Ter) per tal de controlar els seus dominis. Però, cal recordar, que aquest procés s'inicià quan el franc Lluís el Tartamut li va cedir els comtats de Barcelona i Girona a Guifré. Pilós es va apoderar del comtat d'Osona, d'Urgell, de la Cerdanya i de Conflent. Si fem memòria, el nostre país estava sacsejat pels sarraïns i francs, el comte Guifré no es va imposar de manera violenta sinó, va reorganitzar i ocupar els territoris políticament.

Il·lustració 1

El 886, Guifré el Pilós va ordenar que fessin dos grans monestirs el de Ripoll i el de Sant Joan, els va cedir els seus fills, en Raduf es va quedar amb Santa Maria de Ripoll i l'Emma el de Sant Joan.

La fundació del monestir de Sant Joan es va portar endavant cap el 887 gràcies a la voluntat del comte amb l'objectiu de deixar-lo no només a la seva filla Emma sinó sota Taula 1 la seva direcció, que havia nascut tres anys abans. Amb aquesta finalitat va aportar una església dedicada a Sant Joan, que ja existia l'any 880, quan el mateix Guifré la va lliurar al monestir de Santa Maria de Ripoll. Aquell any de 887 es va consagrar la renovada i ampliada església del monestir, en l'acta es relacionen els importants béns posats a l'abast del nou monestir. Sembla que l'abadessa Emma va prendre el càrrec el 898 tan sols amb catorze anys, és el mateix any que mort el seu pare.

Abadessa Emma

Emma és la filla de Guifre e Pilós i de la seva dona Guinedell, possiblement filla del comte d'Osona, Cerdanya i Urgell. Emmona, així l'anomenaven quan ella era petita va créixer amb les parets fredes i humides d'aquell monestir romànic, amb tan sols catorze anys

Il·lustració 2

agafava les regnes del abadiat un cop es va convertir abadessa.

Quan va anar creixent, va madurar el seu caràcter, fins a una dona forta i de personalitat carismàtica. Quan estava molt dotada per la gestió política i econòmica. Va fundar l'abadiat, sent l'únic convent de monges de tot Catalunya fins el moment.

L'abadiat d'Emma fou llarg (fins el 942) i va portar un període d'esplendor del centre, el seu patrimoni es va incrementar d'una manera important. Durant la seva llarga vida va aconseguir multiplicar considerablement les propietats que tenia el monestir des de la seva fundació. Va crear pobles, esglésies i monestirs (al Ripollès, al Berguedà, al Vallès...) i es va haver de defensar de les ànsies depredadores dels seus propis germans. La seva successió

fou difícil, marcada per picabaralles entre els comtats de Barcelona-Osona i Cerdanya pel seu domini. Des de Sant Joan es va impulsar la fundació d'altres esglésies i establiments com ara Santa Maria del Camí (921), posat sota la direcció de Quíxol, (germana d'Emma). L'abadessa Emma va fundar una nova etapa a la qual es va anar sumant les seves successores.

Taula 1

Abadeses benedictines

898-942 : Emma de Barcelona, filla de Guifré el Pilós.

942-949 : Nom desconegut

949-955 : Adelaida de Barcelona, filla del comte de Barcelona Sunyer I i vídua del comte d'Urgell Sunifred II

955-962 : Ranlo d'Empúries, filla de Delà I, comte d'Empúries

962-996 : Fredeburga, filla de Miró II de Cerdanya i germana dels comtes de Cerdanya Sunifred, Miró i Oliba.

996-1017 : Ingilberga, filla bastarda del comte de Cerdanya i de Besalú Oliba Cabreta i germana de Gombau de Besora.

Abats canonicals

1017-1054 Guifré, bisbe de Besalú

1055-1077 Andreu

1083-1098 Berenguer de Lluçà

1098-1111 Gaufred d'Atzerat

1111-1131 Berenguer Arnau

1131-1139 Pere Guillem

1140-1193 Ponç de Monells

1193-1197 Pere Guillem II

1198-1203 Ramon de Blanes

1203-1217 Pere de Soler

1217-1225 Arnau de Corsavell

1226-1229 Arnau de Manlleu

1230-1250 Ramon de la Bisbal

1248-1250 Guillem III

1250-1252 Ramon de Vallmanya I

1252-1259 Berenguer Arnau de Sant Esteve

1260-1273 Dalmau de Minyana

1273-1293 Berenguer de Blanes

1293-1314 Guillem de Sant Joan de Pla de Corts

1314-1319 Ramon de Cornellà

1321-1323 Guillem de Sant Joan de Pla de Corts

1324-1348 Ramon de Bianya

1348-1355 Francesc Roig

1356-1393 Ramon de Vallmanya II

1393-1427 Arnau de Vilalba

1427-1447 Pere de Montcorb

1448-1454 Pere de Calvó

1454-1456 Bernat Guillem de Samasó

1456-1484 Miquel Isalguer

Abats comendataris

1484-1485 Joan d'Aragó i Chiaramonte

1485-1496 Joan Miquel de Sant Àngel

1401-1505 Joan de Peralta

1507-1510 Francesc Fascio Santori

1510-1518 Alfons d'Aragó

1518-1524 Baldassare Turini

1524-1526 Bernat de Sant Climent

1527-1528 Enric de Cardona i Enríquez

1528-1581 Miquel Agullana

La segona abadessa Adelaida (949-955) era filla del comte Sunyer de Barcelona, la seva successora Ranlo (955-962) del comte Delà d'Empúries, a la qual va seguir Fredeburga (962-996), emparentada amb la casa de Cerdanya. La darrera i última abadessa fou Ingilberga (996-1017) filla natural del comte de Cerdanya Oliba Cabreta, al ser expulsada posà fi al monestir de benedictines, juntament amb la resta de la comunitat. Degut d'unes greus acusacions promogudes pel seu germanastre Bernat Tallaferro i que feien referència a la seva conducta moral. Probablement el comte de Besalú Bernat Tallaferro pretenia apoderar-se dels béns del monestir per portar endavant el seu projecte de creació d'un bisbat a Besalú. Sigui com sigui, el 1017 el monestir va quedar extingit i la comunitat es va veure obligada a dispersar-se.

5.2-Època de canòniques durant els segles XI-XII

Sant Joan de les Abadesses començava a créixer en població, ja que la gran majoria del poble depenia del monestir. El monestir era el principal organisme del municipi ja que generava riquesa. Els residents del monestir tenien unes necessitats, que algunes d'elles es satisfien des del interior recinte monàstic, però altres no. Per tant, aquestes demandes del dia a dia de la comunitat monàstica, obliguen a tenir uns espais per satisfer-les. Aquets espais, no únicament seran religiosos, sinó que es construiran, espais de lleure, dormitoris, magatzems, cuina, celler, infermeria, etc. El claustre ajuda a desplegar al seu voltant tots aquets espais, a part al voltant del conjunt monàstic es desplegaran tallers, jardins i tendes alimentàries.

El monestir és l'epicentre de la població i del comerç, ja que genera riquesa laboral, cultural i social, al seu voltant. Però no únicament el poble depèn d'ell, sinó que moltes terres, molins, boscos, ponts,... són propietat seva.. Aquest monestir no queda absolt, sinó que estableix lligams de comerç amb altres monestirs. Com ara, Santa Maria de Ripoll, Sant Pere de Camprodon, Sant Pere de Besalú... En conclusió, el monestir de Sant Joan, va ser el focus de tota la població ja que generava riquesa i treball, és obvi pensar que gairebé tot el comerç passava per les mans de l'abat. A continuació veurem, el creixement i la construcció d'aquesta gran maquinaria, que canviarà la vida del propi poble.

5.2.1-Canònica aquisgranesa

El 1017, la comunitat de monges fou dissolta degut una disbauxada. Fou llavors que s'instaurà una comunitat de canonges aquisgranesos que seguia la regla canonical del Concili d'Aquisgrà del 816. Aquesta comunitat estava sota tutela del comtat de Besalú, Bernat Tallaferro.

Al 1075 van arribar butlles papals, les quals tenien la finalitat d'alliberar l'església de la subjecció al poder laic i lluitar contra la venda i compra de càrrecs religiosos. Aquests fets van acabar el 1083, amb l'expulsió dels canonges, que es van veure obligats a buscar la protecció a Vic.

5.2.2-Canònica agustiniana

Els monjos marsellesos ocuparen ràpidament el monestir, però finalment les autoritats eclesiàstiques foren expulsades, van retornar el mateix any. Aquets queden sotmesos a la regla reformada augustiniana en lloc de l' aquisgranesa.

5.2.3-Comunitat benedictina doble

El 1098 foren expulsats altre cop els canonges i foren acollits pel bisbe Berenguer Sunifred de Lluça. Aquest bisbe no només els va acollir sinó que el van escollir com abat. Sunifred va negociar amb el comte de Besalú i amb els monjos de Ripoll per intentar tornar aquets monjos a Sant Joan. Durant aquesta expulsió dels canonges, s'hi traslladà una comunitat de monges procedents de Santa Perpètua de Brunyola (Var). Des de llavors, es va començar a anomenar-se Sant Joan de les Abadesses, en lloc de Sant Joan de Ripoll, nom amb que era coneguda fins llavors.

A partir d'aquest moment, es va iniciar un període de conflictes i controvèrsies entre abats, bisbes i canonges. Un dels capítols que exemplifica aquest període conflictiu, és quan l'abat de Marsella expulsa de nou els canonges de Sant Joan amb violència "a bufetades i a cops de puny".

5.2.4-Canònica agustiniana (restauració)

Amb tot, els canonges, sota la protecció del bisbe de Vic i de la regla augustiniana reeixiren a instal·lar-s'hi definitivament el 1114 i hi restaren fins al 1484. S'havien

mantingut units però a fora del monestir, les dues comunitats benedictines que l'ocupaven es van veure obligades a abandonar-lo. El papa Pasqual II va emetre aquell mateix any una butlla amb el vistiplau de la nova situació i sotmetent la casa a la Santa Seu. Aquesta comunitat és la que es va establir d'una manera definitiva al lloc, inaugurant un nou període de molta vitalitat. El 1150 es va consagrar una nova església, l'actual. El successor de l'abat Pere Guillem va ser Ponç de Monells, el qual va ser una de les personalitats més destacades de Sant Joan.. Es va convertir en abat i exercirà aquest càrrec des l'any 1140 fins al 1193. És recordat per haver iniciat la construcció del monestir, que va fer consagrar el 2 de novembre del 1150. També durà a terme la catedral romànica de Tortosa, l'església de l'Infamaria (es troba el costat del monestir de Sant Joan), Sant Martí d'Ogassa, Sant Salvador de Bianya i Santa Magdalena de Perella.

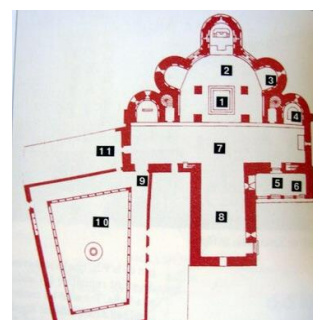
Durant aquesta època, els canonges complien estrictament l' ordre benedictina, ja que eren dotze comunitaris i la base del dia a dia era la Consueta o llibre de costums. Miro de Tagamanent és un canonge que va ser ofert amb tant sols catorze anys. La seva vida anònima explica les seves virtuts, com ara la pietat, pregaria, amor pels pobres i esperit de mortificació. Més endavant l'anomenaran Beat Miró. Fou venerat com a Sant de culte privat al monestir, fou enterrat en un sarcòfag gòtic que estrop suspès al mur de la part esquerra del presbiteri.

5.3-Període Romànic 1150.

Es deia que les obres ja havien començat abans del 1150, però no en tenim cap document testimonial. Tan mateix aquest nou edifici que s'alça, es base a un projecte ambiciós, que vol construir un nou monestir i alhora renovar íntegrament totes les dependències del cenobi. La intenció és crear oficines comunitàries i adaptar-les el model de Cluny. El claustre va ser un element fonamental alhora de crear un circuit tetraporticat, permetia distribuir les diferents estances. L'església i la sala capitular s'adossa a la part nord del claustre, a la part oriental hi trobem el menjador, les cuines, àmbits consagrats i de vida quotidiana .

Anàlisi formal

L'església del monestir de Sant Joan de les Abadesses, concebuda com un edifici de tres naus, amb un gran transsepte. La dimensió d'aquest transsepte, fa pensar que l'església havia de tenir tres naus. La intenció era que allà on hi hagués les dues capelles del transsepte, que es desplegues dues naus laterals en paral·lel de la nau central. El pla, però, no es dugué a terme i l'església té únicament

Il·lustració 3

una nau molt curta, de manera que a la pràctica esdevé un edifici de creu grega. La capçalera és ampla i incorpora un deambulatori, amb un absis central i capelles radials. Aquesta estructura és usual a França i especialment les esglésies de peregrinació. Els absis són decorats per les dues cares (interna i externa) amb arcuacions i columnetes formant una estructura de dos pisos. Aquest edifici és possible que estigues dirigit per un artífex foraster, ja que és un edifici innovador del segle XII a Catalunya. És un edifici singular ja que innova la planta i les tècniques o treballs constructius. S'utilitza grans carreus de forma rectangular fets amb pedra local. Els picapedres sant joanins ja coneixien bé aquesta tècnica i els va permetre esculpir capitells amb relleu.¹

A Sant Joan es projectaven dos grans campanars que se situarien un a cada banda del creuer. Aquest projecte fou començat però per problemes de terreny i de construcció el projecte no es va acabar. Actualment es mantenen aquest inici de torres que tenen un acabament tallat. L'espai principal, situat a la capella major, fou dedicat a Sant Joan Baptista. L'absis central de la girola, a la Mare de Déu i els absis laterals dedicats a Sant Llorenç i Sant Jaume. Les dues capelles del transsepte estan consagrades a Sant Agustí i Sant Mateu. Tots aquets àmbits també servien per dividir els espais dins del propi temple i no podem passar per alt que l'església estava preparada per atreure pelegrins i que es generi un recorregut litúrgic a dins de l'edifici.

Il·lustració 4

Desplegament Ornamental

El monestir de Sant Joan de les Abadesses és un edifici singular pel seu aparell escultòric. Molts capitells exteriors s'han perdut, però a l'interior del temple conserva rics capitells, però també les parets interiors conserven decoracions amb sanefes, motius vegetals i geomètric. Cal dir que el deambulatori devia ser notable, tanmateix va ser canviat per instaurar el cambril per establir-hi el Santíssim Misteri.

Pel que fa el repertori decoratiu és fonamentalment de caràcter zoomòrfic i també hi trobem temes inspirat en el bestiar. Dels capitells zoomòrfics, cal destacar la presència de l'elefant, ja que és un animal prou exòtic a la Catalunya del segle II. Aquesta riquesa d'animals i de formes és degut a la difusió de teixits orientals i alhora la tendència estilística del sud-oest de França.

¹ Mirar annex 1 per observar la fitxa tècnica de l'element

El fast litúrgic

L'església alt medieval comptava amb un ric aixovar litúrgic, compren amb tres inventaris, el de 1218, 1357 i el de 1370. L'altar de sant Joan ocupava l'espai central de la capçalera, on s'ubicaven un seguit de fast litúrgics, com ara la creu de plata ornamentada amb pedres precioses, la *capsa argentea* i un *scriunium*. Un altre altar que trobem és el de Santa Maria, hi havia una creu d'argent menor semblant a la de Sant Joan i amb pedres precioses. Els altres quatre altars restants són Sant Llorenç, Sant Jaume, Sant Agustí i Sant Mateu. En aquets altars es posen en relació amb estovalles, teixits i tapissos. És del tot probable que la majoria d'objectes litúrgics com ara els calzes s'ubicaven en aquets altars, com les quatre creus i el fust de la Vera Creu. Dins d'aquest aixovar s'identifiquen obres dels Llemotges. Aquestes obres van arribar a Catalunya des dels centres de producció llemosins, gràcies al comerç. A Sant Joan trobem obre llemosina; l'arqueta-reliquiari de Sant Valentí, dues creus processionals, sis canelobres, dos encensers, dos bacins...

El Davallament

*"Crucifixum maiorem stantem supra altare Beatissime Virginis Mariae"*² Un laic va patrocinar aquesta obra anomenat Dolcet. L'escenificació escultòrica del Davallament va ser un tema força recurrent en l'època romànica. Aquesta composició amb set figures (Jesucrist al centre, Josep d'Arimatea i Nicodem ajuden a que crist baixi de la creu, Maria i Sant Joan estan en posició de preocupació i els

Il·lustració 5

extrems el lladre bo i el dolent). Aquesta fórmula de set personatges ja no fou tant habitual per tant singularitza aquest conjunt de Sant Joan. El Davallament es data 1251, actualment es manté el lloc original, però cal dir que durant la Guerra Civil es va cremar el bon lladre i Pere Jou en va fer una rèplica. El davallament és conegut com el "Sant Misteri" per la troballa de l'hòstia al seu interior, l'estat de l'hòstia era intacte i alhora es va conservar més de 700 anys dins de la porteta del front de crist.

Els teixits (s. VII-XIII)

El museu del monestir conserva unes cent peces destinades al servei litúrgic. Aquestes peces comprenen des dels inicis de l'edat mitjana fins el segle XX. Moltes obres com retaules, teixits i mobiliari litúrgic, actualment es conserven en el museu Episcopal de Vic. Degut a l'Exposició Universal de 1888, algunes de les obres no van ser retornades

² EL text en llatí s'ha extret directament d'una Font documental del segle XIII

i van passar part de les col·leccions del Museu Episcopal de Vic. Ara no entrarem amb aquesta problemàtica que més endavant serà esmentada.

El *Teixit dels Ocells*, és dels més antics procedeix del sepulcre de l'abat Francesc Roig, costa de dos ordits de seda groga i tres trames de seda blava, beix i daurat. Data del segle X-XII i procedeix de l'imperi Bizantí.

Drap de les Bruixes (s. XI-XII) és una peça única i antiga, està realitzat amb taler de llaços. Té dos ordits de seda i tres trames; una de seda vermella, una de seda fosca i una altre de seda blanca i groga.

Il·lustració 6

El *teixit de les Àligues* és un teixit laborat en període llombard, parteix d'un esquema compositiu d'influència Islàmica. Composit amb franges horitzontals i entremig hi estan situades les àligues, és una composició alternada i repetitiva.

5.4-EL monestir de Sant Joan de les abadesses als segles XIV i XV

Fins els darrers segles de l'edat mitjana, el monestir va arribar al seu punt àlgid, gràcies a una successió d'abats que van permetre una continuïtat. Els més destacats foren; Ramon de Bianya, Ramon de Vallmanya, Arnau de Vilalba, Pere de Montcorb i Miquel Isalguer. Seguiran la regle Augustiniana, que marcava a l'*ordus anticus* a Sant Agustí, van tindre de renovar tot l'aixovar i mobiliari litúrgic. Aquest èxit com a comunitat del finals del període medieval, es deu a l'esforç i el compromís a seguir estrictament la regle, mantenir una comunitat compacta, tenir el mobiliari i l'aixovar en bones condicions.

Abadiat de Ramon de Bianya

Abadiat de Ramon de Bianya, que va regí com abat entre el 1324 i 1348. Fou el reformador de la vida canonical al cenobi i el gran impulsor de la reforma dictada per Sant Benet XII. El seu abadiat es va mantenir fidel a la regla de Sant Agustí. Ramon de Bianya va ordenar que les despulles de beat Miró fossin ubicades amb un nou sepulcre de pedra de Beuda. També durant aquest abadiat es va renovar tot l'aixovar i mobiliari litúrgic, creant nous retaules i altars. Al quals són el retaule d'Agustí ja esmentat, el retaule de Santa Maria i Sant Andreu. També va promoure celebracions litúrgiques com professons, per aquest ritual és necessari teixits.

- *Retaule de la Passió de l'església de Sant Pol*: és una obra clau per entendre el taller escultòric de Sant Joan de les Abadesses. S'inicià el 1341, quan Bernat Saulet dona 60 sous per comprar la pedra i per la confecció del retaule. El retaule el compon de vint compartiments rectangulars, emmarcats per un doble arc apuntat.
- *Retaule de Santa Maria la Blanca*: és un retaule gòtic format per una figura exempta de Maria amb el seu infant els braços.. Maria dempeus, aixeca amb la mà dreta el mantell i l'altre mà l'infant. A banda i banda, dues ales formades per divuit compartiments i carrers verticals amb personatges masculins.
- *Retaule de Sant Agustí*: és un retaule gòtic que presidí l'absidiola septentrional del transsepte. És d'alabastre format per un cos apaïsat amb cinc naus verticals, la central apareix Sant Agustí beneït i revestit de pontificat
- *Sepulcre d'alabastre de Beat Miró*: és una figura molt singular, ja que és d'un gran realisme, poc habitual per aquella època, sobretot el tractament del rostre. Destaquem el treball minuciós de les diferents parts de la cara com els ulls, cordes vocals, dents...
- *Escultura de Santa Caterina*: és pensada com una peça més del taller de Sant Joan i presidia el retaule. La imatge d'alabastre, dempeus i vestida amb una túnica elegant que li cau amb bellesa. Aquest fet pot fer pensar que l'escultura pot ser posterior dels retaules i podria ser d'un escultor gironí Aloi de Monbrai.

Il·lustració 7

Arnau de Vilalba (1393-1427)

Germà de l'abat del monestir de Santa Maria de Ripoll, anomenat Marc Vilalba. Arnau Vilalba és abat i reconegut actualment gràcies a la troballa de l'hòstia incorrupta de Crist em el front del Santíssim Misteri .

- *Palau abacial* : és de planta rectangular i té dos pisos organitzats al voltant del claustre central. Hi trobem una part més antiga que és una sala rectangular coberta per volta de canó i data del segle XIII. Tota la resta és del temps de l'abat Vilalba.
- *Frontal de Crist i els evangelistes*: és un pal·li sacerdotal que té un ús de ornamentació de l'altar major.

Pere Moncorb (1427-1447)

Després del sisme del 1428, va afectar en la població amb una quarantena de morts però també en els edificis de la vila i un d'ells era l'església. Aquesta es va esfondrar el cloquer i la coberta, també en el claustre major i les dependències van patir danys irreparables. El campanar va caure juntament amb la girola. L'abat Moncorb ho va resoldre amb bona nota, ja que s'entregà personalment a la recerca de fons monetaris i va oferir privilegis als habitants per recuperar les seves cases i bens. Va construir barraques provisionals a Sant Pol i el monestir per albergar el culte religiós.

- *Claustre gòtic*: s'aixecà sobre l'antic claustre romànic, que actualment conservem restes escultòriques. El nou claustre està format per 12 arcs a la galeria meridional, 13 a la septentrional, 10 a llevant i 6 a ponent. El lèxic del claustre és un mur de poc més de mig metre, on apareixen arcs apuntats amb triple motllura i capitells amb dos regles superposats de flors amb un cimaci de dues roses per cada cara.

5.5-Gòtic- Modern

Durant aquesta època es van crear dues creus de plata daurada que daten als finals del segle XIV. A partir del 1484 el monestir va passar a estar dirigit per abats comendataris, el que agreujà la decadència que s'havia començat a detectar anteriorment. El 1581 la comunitat va desaparèixer i pocs anys més tard la canònica es va secularitzar. Entre els segles XIV al XVIII, Sant Joan es dota d'unes excepcionals peces d'indumentària d'època gòtica i moderna que eren usades per ornamentar parets, altars i mobles. A continuació anomenarem les principals:

- *Frontal de Jesús i els Evangelistes*: és un dels encàrrecs de l'abat Vilalba, un sàmit amb base sarja de tres amb bordats aplicats amb fils de seda, or argent i llustrins." Sant Mateu, Sant Marc, Sant Lluç, Sant Joan, tots drets sobre un petit podi i subjecten un filacteri³. Al centre hi ha la *Maïestas Domini*.
- *Casulla del Tern*: és de vellut verd formada per dues dalmàtiques i alhora dos collarins, una estola i dos maniples. Els laterals decorats amb grans ovals i bordats amb fil d'or. L'escapulari de la casulla hi ha la figura de sant Joan l'evangelista.
- *Drap Mourtuorium dels abats*: de vermell gris i compostat per un sol cos, on apareix Crist entronitzat a sobre seu l'anagrama de crist i a sota àngels pujant l'anima de l'abat.

³ GUDIOL I CUNILL, Josep. Inventari dels objectes del Museu Episcopal de Vic.

- *Frontal de l'epifania*: encarregat per Joan de Robira i està fet de vellut llis d'un sol cos. L'escena central és l'epifania i a banda i banda hi ha els símbols de sant Joan (àguila coronada) i el crist (anyell)

5.6 Capella i restauracions

D'aquest període, destaquem la capella dels Dolors, situada entre l'església i el claustre, anomenada capella del Santíssim, amb una cúpula i elements decoratius del tallista Jacint Morató. Aquest arquitecte català va planejar l'obra, la qual allotja una notable talla de la Pietat, de Josep Viladomat.

Les restauracions del segle XX; pretenen recuperar els vestigis d'aquella època, amb l'objectiu d'obtenir la fesomia romànica original de l'edificació, va ser en el 1911 per l'arquitecte Puig i Cadafalch i en el 1954 el projecte segueix amb R. Duran i Reynals.

6-Taula històrica del monestir de Sant Joan de les Abadeses

Taula 2

Època	Cronologia	Abats/ Abadeses	Construcció i Adquisició de bens	Altres fets rellevants
Guifré el Pelós	878 a 897		Monestir benedictí masculí (Ripoll) Monestir benedictí (sant Joan)	Repoblació de la vall Control mitjançant aquets centres.
Emma	898 a 942	Emma	Creació de pobles, esglésies i monestirs, com ara Santa Maria del Camí	Creixement de la Vall i va fundar una nova etapa a la qual es va anar sumant les seves successores.
Abadeses Successores	942 a 1017	Desconeguda, Adelaida, Ranlo, Fredeburga, Ingilberga.	Època de consagracions d'esglésies, destaquem Llaers, Sora, Vidrà i Vallfogona.	Preocupació del patrimoni monàstic. Expulsió de les monges a partir de la butlla papal de Benet VIII.
Canònica Aquisgranen-sa	1017 a 1083	Guifré de Besalú, Andreu.		En el 1083 Bernat II, comte de Besalú, expulsa la canònica aquisgranen-sa de manera violenta.
Canònica Agustiniàna	1083 a 1098	Berenguer de Lluçà		Els monjos marselesos ocuparen ràpidament el monestir i quedarà sota la regla agustiniana
Canònica Benedictina doble	1098 a 1114	Gaufred d'Atzerat		Amb el trasllat d'una comunitat de monges procedents de Santa

				Perpètua de Brunyola, es va començar a anomenar-se Sant Joan de les Abadesses, en lloc de Sant Joan de Ripoll
Canònica Agustinià (restauració)	1114 a 1592	Berenguer Arnau i Pere Guillem		Dividit en dos clars períodes; romànic i gòtic.
Període Romànic	1150a 1250	Ponç de Monells, Pere Guillem II, Ramon de Blanes, Pere de Soler, Arnau de Corsavell, Arnau de Manlleu, Ramon de la Bisbal, Guillem III	Construcció del monestir actual, amb un gran desplegament ornamental, adquisició de fast litúrgic, teixits i del Davallament	El 1150 es va consagrar l'església, gràcies a l'empenta de Ponç de Monells.
Període Gòtic	1250a 1592	Ramon de Vallmanya I, Berenguer Arnau de Sant Esteve, Dalmau de Minyana, Berenguer de Blanes, Guillem de Sant Joan de Pla de Corts, Ramon de Cornellà, Ramon de Bianya, Francesc Roig, Ramon de Vallmanya II, Arnau de Vilalba, Pere de Montcorb, Pere de Calvó, Bernat Guillem de Samasó, Miquel Isalguer Joan d'Aragó i Chiaramonte Joan Miquel de Sant Àngel, Joan de Peralta, Francesc Fascio Santori, Alfons d'Aragó, Baldassare Turini, Bernat de Sant Climent, Enric de Cardona i Enríquez i Miquel Agullana	Construcció del Claustre gòtic. Retaule de la Passió de Sant Pol, Retaule de Santa Maria la blanca, retaule de Sant Agustí, Sepulcre abat Miró i escultura de Santa Catalina. Frontal de Crist i els evangelistes Palau Abacial	Destaquem l'incendi i el terratrèmol del 1428. El papa Climent VIII va suprimir totes les canòniques agustinianes i el monestir de Sant Joan es va convertir en col·legiata.
Període Barroc	1592 a 1856		Capella dels Dolors, altres retaules, altars i pintures. la construcció del cambril per a hostatjar	S'erigeix una col·legiata governada per arxiprestes.
Segle XX- Actualitat	1856 Fins l'actualitat		Restauracions del Bisbe Morgades, Puig i Cadafalch i R. Duran i Reynals. Alejandro Ferrant Vázquez, Joan Maria Ribot i de Balle (arxiu i museu)	La Guerra Civil provoquen greus estralls en el monestir La inauguració oficial del monestir, un cop restaurat, se celebra el mes de setembre de 1955

7- Proposta i anàlisi patrimonial

7.1-Antecedents i característiques del projecte des del punt de vista patrimonial (1960-Avui)

1960-1980: es crea la CIT que és una entitat privada per la mà de Mateu Gonzalez i ja comença a tractar el monestir com un element patrimonial, demanant ajudes a l'ajuntament.

1997- Apareix la primera oficina de turisme, i ja vendrà la entrada conjunta monestir i museu que fou inaugurat en el 1975.

1979- Sant Joan de les Abadesses ja compta amb regidors especialitzats en el turisme.

1999- s'habilita el Palau de la abadia com oficina de turisme i cultura

2000- *El Palau de la abadia pretén ser la subseu del Museu episcopal de Vic, es pretenia que les obres que van anar a Vic es retornessin, i es va posar a prova un pla de rotació d'obres com un museu itinerant. Perquè ara ja comptaven amb un espai més gran i rehabilitat per conservar obres rellevants. La proposta per part del Bisbat va ser rebutjada i les obres encara no han estat retornades.*⁴

2001- Els habitants de la vila volien que es realitzés visites guiades a l'entorn d'aquest element, així va ser. Es va iniciar un curs per persones disposades a fer de guia i es preparaven per explicar la història del monestir.

2002- *Camins de l'abat Oliba*, promouen una ruta per vendre la difusió de diferents Monestirs, com el de Ripoll, Vic i Sant Joan, es pretenia fer entrades conjuntes però la idea de Vic va ser rebutjada.

2003- *Vila Vella*, proposta de difusió del barri vell mitjançant una ruta utilitzant plafons per explicar els racons històrics de Sant Joan, aquesta iniciativa es va dur a terme.

2005-2010- *Terra de comtes i abats, emmarcat en el Pla estratègic de turisme a Catalunya 2005-2010, pretén posar en valor, des d'una perspectiva turística sostenible, el patrimoni cultural i natural del Ripollès, i els recursos tangibles i intangibles vinculats al concepte dels orígens de Catalunya.*⁵

⁴ Paraules textuais de l'excalde de la vila, entrevista 20/11/20016

⁵ Generalitat de Catalunya Terra de comtes i abats mite i historia 2007

7.1.1- Publicació de llibres

A Sant Joan de les Abadesses partim d'una base solida, s'ha fet grans treballs de recerca, com en Pau Parassols i Pi, *San Juan de las Abadesses y su mayor gloria el Santísimo Misterio* 1859, el de Josep Masdeu, *Sant Joan de les Abadesses* 1926 . Més recent tenim el treball d' Eduard Junyent, *El monestir de Sant Joan de les Abadesses* 1976, Josep Gudiol i Cunill, *El Santíssim Misteri de Sant Joan de les Abadesses* 1911, Joan Ferrer, *Diplomatari del monestir de Sant Joan de les Abadesses* 2009 i Marta Crispí i Míriam Montraveta amb *El monestir de Sant Joan de les Abadesses* 2012. Actualment també compta amb un arxiu històric que guarda els documents d'època medieval fins ara, sense cap discontinuïtat.

7.2-Protecció i conservació del Monestir

Tenint en compta la Llei 9/1993 del Patrimoni Cultural Català que, defineix el terme patrimoni com *un dels testimonis fonamentals de la trajectòria històrica i d'identitat d'una col·lectivitat nacional. Els béns que l'integren constitueixen una herència insubstituïble, que cal transmetre en les millors condicions a les generacions futures. La protecció, la conservació, l'acreciment, la investigació i la difusió del coneixement del patrimoni cultural és una de les obligacions fonamentals que tenen els poders públics.*⁶

Tot i que el patrimoni que volem difondre sigui una propietat privada, en aquest cas del Bisbat de Vic, cal que compleixi l'article 4 de la Llei del 1993 del Patrimoni Cultural Català.

El patrimoni de l'Església catòlica és rellevant pel nombre de bens patrimonials que disposa, aquesta llei realitza una referència expressa dels deures d'aquesta institució i al marc en què s'ha de desplegar i col·laborar amb l'Administració de la Generalitat i per al compliment d'aquesta Llei.

L'article 4 exposa:

-1 L'Església catòlica, com a titular d'una part molt important del patrimoni cultural català, ha de vetllar per la protecció, la conservació i la difusió d'aquest patrimoni i, amb aquesta finalitat, ha de col·laborar amb les diverses administracions públiques de Catalunya.

⁶ Llei 9/1993 del Patrimoni Cultural Català que, defineix el terme patrimoni.

http://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitxa/?action=fitxa&documentId=92717

-2 Una comissió mixta entre l'Administració de la Generalitat i l'Església catòlica ha d'establir el marc de col·laboració i coordinació entre les dues institucions i fer-ne el seguiment.

-3 Reglamentàriament s'ha de determinar, si s'escau, la col·laboració amb l'Administració local.⁷

7.3-Com gestiona el Bisbat de Vic el seu patrimoni?

El Bisbat o la Diòcesi, és un districte o territori de l'església catòlica on té, i hi exerceix jurisdicció espiritual, un prelat: arquebisbe, bisbe, etc. Les diòcesis es poden agrupar, al seu torn, en províncies eclesiàstiques, al capdavant de les quals hom hi troba una arxidiòcesi. Alhora com entitat privada pretén estimular la pràctica del cristianisme, atraure nous cristians, realitzar accions solidàries i accions socials, conservació dels edificis i mobiliari litúrgic, construcció de nous temples, etc.

Aquesta gran institució s'organitza a partir de organismes diocesans, que estan compresos amb vicaries, cancelleries, administracions... També s'estructura amb arxiprestes; és l'ordenació territorial per comarques o parts d'elles que en conformen. Tanmateix el Bisbe disposa d'assessors; consell presbiteral, col·legi de consultors, consell diocesà del pastoral, consell diocesà de pastoral, consell diocesà pels assumptes econòmics. Dins el bisbat hi trobem diferents delegacions, com ara: federació de moviments diocesans, Càritas i migració, catequesi, causes dels Sants, missions i cooperació entre les esglésies, mitjans de comunicació social, patrimoni cultural, pastorals...

Ja que ens interessa saber com funciona el patrimoni cultural, posem el punt de mira sobre aquesta qüestió. El màxim responsable és el delegat episcopal, actualment exercita aquest càrrec en Mn. Josep M Riba, controla la Comissió Diocesana per al Patrimoni Cultural formada per en Mons Fèlix Guàrdia, Dr. Josep M. Gasol, Dr. Antoni Pladevall, Mn. Josep M. Riba, Llic. Narcís Riba, Sr. Dani Font. També el Bisbat se'n cuida del Museu Episcopal de Vic, altres museus com el de Santa Maria de Ripoll, Sant Joan de les Abadesses, Olost, Lluçà, igualada... Tan mateix té destinada una albergaria per la difusió, s'anomena Centre de Difusió Cultural del Bisbat - l'albergueria.

La Comissió Diocesana per al Patrimoni Cultural, funciona com un òrgan de consell, per una banda, realitzen propostes i idees, i per l'altra banda analitzen idees externes per si es poden dur a la pràctica. Se'n cuiden de la conservació, restauració, recerca i estudi dels béns.

⁷ Extret de la Llei de Patrimoni del 1993:

http://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitxa/?action=fitxa&documentId=92717

En canvi l'albergueria és el centre de difusió cultural del Bisbat, funciona com una comissió de propostes per millorar la difusió del patrimoni del Bisbat. Actualment, s'ha construït una pàgina web anomenada Catalonia Sacra. Ella mateixa es defineix així:

*Catalonia Sacra és una iniciativa dels bisbats amb seu a Catalunya. El seu propòsit és donar a conèixer el patrimoni arquitectònic i artístic vinculat a l'Església Catòlica, i ajudar a la seva visita. Aquest patrimoni, que representa una altíssima proporció de la riquesa patrimonial del territori, és el resultat de 2000 anys de vinculació entre el cristianisme, la cultura, la identitat i l'espiritualitat del país.*⁸

A la pràctica, aquestes comissions de patrimoni tenen un pes rellevant, però no suficient, ja que el rector de cada municipi té una gran autonomia i pot dificultar algunes propostes de difusió que es vulguin portar a terme. Per tant, no només han de convèncer al rector sinó la junta del monestir (si existeix), ja que funcionen força independents del Bisbat.

Tota aquesta complexitat estructural, efecte de manera directe en el patrimoni, un exemple molt clar, són tots aquells museus que formen part del bisbat; Igualada, l'Estany, Lluçà, Olost, Ripoll, Sant Joan de les Abadesses,... Tots d'ells tenen una difusió poc competent amb l'actualitat. En canvi el museu episcopal de Vic, té una millor difusió degut a la cooperació de tres entitats ; ajuntament, bisbat i generalitat. Això permet tenir més suports i pot mantenir en bon estat de conservació de les obres i al mateix temps una bona proposta de difusió.

7.3.1-L'esquerda que hi ha entre Sant Joan de les Abadesses i el bisbat de Vic.

Un exemple clar és a Sant Joan de les Abadesses, ja que la junta del monestir va ser un referent al any 1975, pel tractament del seu patrimoni en els aspectes de conservació, recerca i difusió. El Bisbat de Vic aprèn d'aquesta iniciativa i ho aplica en al Museu Episcopal de Vic.

El cas particular de Sant Joan és problemàtic, ja que les obres més singulars es van presentar-se a l'Exposició Universal de Barcelona. Moltes d'elles van ser premiades amb medalla d'or, tanmateix quan havien de ser retornades es van quedar a Vic, excusant-se que allà hi havia un espai més adequat. De manera que es va obrir un període de tensions per recuperar les obres. Ni l'evidència històrica demostrada en la documentació, ni la raó jurídica que dictamina a favor del retorn, no han fet possible el retorn de les obres el seu lloc d'origen. Per aquest fet existeix una gran esquerda en la relació entre la Junta del monestir de Sant Joan i el Bisbat de Vic. Aquesta manca de diàleg, no permet crear projectes rellevants entorn del monestir.

⁸ Extret de la pròpia pàgina web, link: <http://www.cataloniasacra.cat/>

De fet, la història no acaba aquí, en l'any 2000, El Palau de la abadia pretén ser la subseu del Museu episcopal de Vic, es pretenia que les obres que van anar a Vic, es retornessin. Al mateix temps es volia posar a prova un pla de rotació d'obres com un museu itinerant. Perquè ara ja que comptava amb un espai més gran i rehabilitat per conservar les obres. La proposta per part del Bisbat va ser rebutjada i les obres encara no han estat retornades.

7.3.2-Ingresos i despeses del Bisbat de Vic:

La rellevància del paper que hi juga el bisbe sobre el patrimoni és molt rellevant, de manera que pot intervenir en algun projecte, ja que ell té tota l'autoritat. Per aquest motiu, els projectes més rellevants, han d'estar aprovats pel propi Bisbe.

Sempre per una proposta de difusió real, em de tenir en compta els ingressos i les despeses que té el Bisbat de Vic. Aquesta Diòcesis té un total d'ingressos ordinaris d'uns 10.552.215 euros anuals (any 2014), la majoria d'aquests ingressos són de aportacions de fidels. Si parlem de despeses són majors, fan un total de 10.896.424 euros anuals ja que destinen un 80% dels diners en sous, seguretat social, funció i activitat, pastorals. En (patrimoni) destina un 10% de les seves despeses, sobretot en la conservació dels edificis i equipaments. EL 10% restant es destina a Accions socials, tributs i despeses financeres...⁹

El Bisbat de Vic destina una part dels seus ingressos al patrimoni, bàsicament en la conservació i restauració. La meua proposta de treball, és destinar més recursos en la difusió del patrimoni per tal que la informació estigui i arribi a l'abast de tothom. De fet, el propi Vicari General del Bisbat de Vic, reconeix que en termes de difusió van endarrerits. Ja que molts pobles no tenen una junta del monestir, ni cap cos local que tracti sobre el patrimoni eclesiàstic. Per aquest fet estan en la fase inicial, anomenada de recerca i recull d'informació. Per això complica la difusió de l'element ja que no parteixen d'una mínima base.

⁹ Extret del full de comptes del bisbat de Vic (mirar annex 4)

7.4-Turisme a Sant Joan de les Abadesses en l'actualitat.

En aquest apartat hi trobem les dades relatives de la memòria estadística anual del darrer any, 2015. Aquestes dades i taules han estat cedides per l'oficina de Turisme de la vila i recopilades a través del gestor estadístic del Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya.

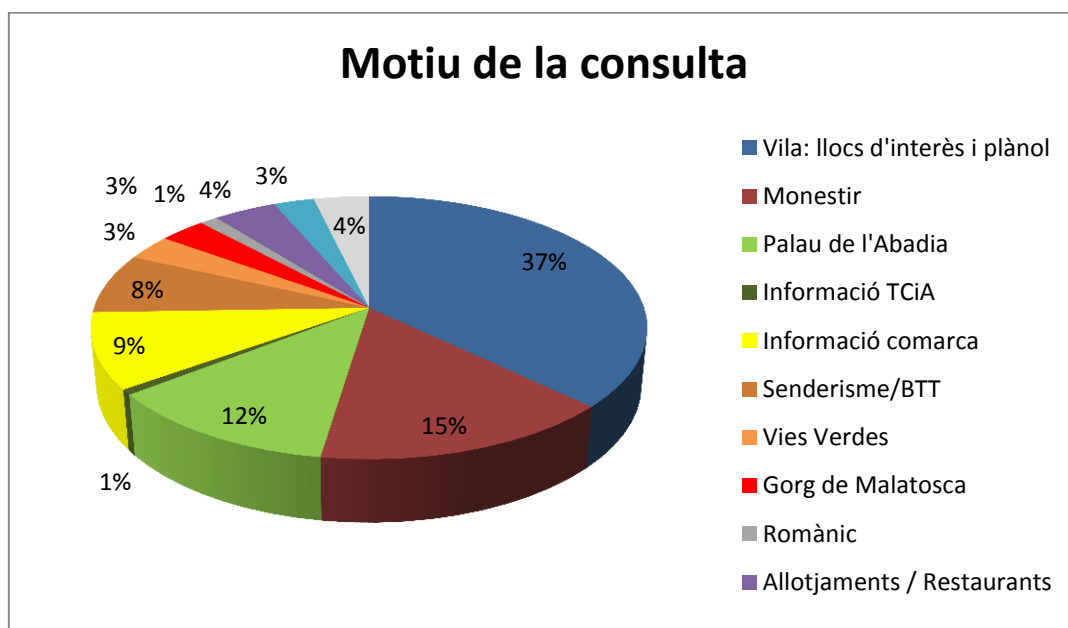
Taula 3

EVOLUCIÓ DELS VISITANTS 2010 – 2015													
Any	Gener	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny	Juliol	Agost	Setembre	Octubre	Novembre	Desembre	TOTAL
2015	455	361	588	917	792	748	1.252	3.448	1.148	1.204	582	460	11.955
2014	541	425	753	1.098	1.180	1.048	1.251	2.767	1.265	830	1.038	889	13.085
2013	-	-	-	-	971	848	1.523	3.475	1.084	1.413	1.165	1.039	11.518
2012	324	460	1.095	1.838	1.210	1.080	1.966	2.133	720	743	484	690	12.743
2011	591	527	1.512	1.899	1.918	1.313	1.975	5.127	1.175	1.585	995	733	19.350
2010	310	325	2.080	1.634	380	425	980	5.285	591	677	638	786	14.111

Taula 4

2015	GENER	FEBRER	MARÇ	ABRIL	MAIG	JUNY	JULIOL	AGOST	SETEMBRE	OCTUBRE	NOVEMBRE	DESEMBRE	TOTAL
CATALUNYA	363	304	408	592	500	518	852	2.565	796	964	504	410	8.776
ESPANYA	62	41	132	191	78	72	186	541	168	93	36	38	1.638
FRANÇA	11	8	24	62	98	74	94	182	82	59	24	2	720
ANGLATERRA	3	5	11	19	49	42	46	28	32	26	8	4	273
ALEMANYA	8	0	3	16	16	10	14	26	10	20	2	0	125
RESTA UE	5	0	0	30	28	18	36	74	40	18	6	2	257
EEUU	0	0	0	5	13	2	12	8	6	8	0	2	56
ALTRES	3	3	10	2	10	12	12	24	14	16	2	2	110
TOTALS 2015	455	361	588	917	792	748	1.252	3.448	1.148	1.204	582	460	11.955

Gràfic 1

7.4.1-Conclusió:

- Tal com s'ha pogut observar, el turisme de Sant Joan de les Abadesses és minvant en els últims anys, no acaba d'aconseguir una continuïtat cap a l'alça. Destaquem els mesos Juliol i Agost, on hi ha un significant creixement de visitants,
- El perfil del visitant que arriba a Sant Joan és principalment català (73,4%), majoritàriament provinent de la província de Barcelona. A seguidament, trobem el públic que prové de la resta de l'estat (13,7%), l'europeu (11,5%) liderat per França (representa un 6%) i, per últim, l'internacional, que representa el 1,4% restant.
- Els motius de consulta majoritàriament estan relacionats amb els elements de més interès turístic de la població: la vila com a població d'interès, seguit del Monestir, les visites guiades i el Centre d'Interpretació del Mite del Comte Arnau, Palau de l'Abadia. També caldria destacar, però, l'increment en el nombre de consultes relacionades amb rutes de senderisme i BTT, pròpies del turisme de muntanya. Cal destacar les visites guiades que s'ofereixen des de l'Oficina de Turisme, ja que gran part dels turistes que visiten el Monestir, prefereixen fer-ho acompanyats d'un guia.
- Finalment tenir en compte que les visites guiades que ajuden el públic conèixer millor allò interessant. El Centre d'Interpretació del Mite del Comte Arnau, és un element més, ja que una part del públic que només venia amb la intenció de visitar el Monestir, aprofita per fer la visita que també inclou el Centre d'Interpretació del Mite del Comte Arnau del Palau de l'Abadia.

7.5-Presentació del cas a Sant Joan de les Abadesses.

Com ja hem vist en les gràfiques anteriors, Sant Joan de les Abadesses pretén ser una important població turística del Ripollès. Ja que està ubicada en una comarca plena d'atractius turístics, com l'esquí, la BTT, senderisme, esports de risc, activitats culturals, gastronomia... Sant Joan de les Abadesses és una vil·la que conserva un caràcter històric i cultural, però també sap combinar amb activitats relacionades amb l'entorn. La proposta *Terra de Comtes i Abats*, vol mostrar aquesta combinació perfecte entre les activitats el camp i la cultura. Ells mateixos es defineixen:

Terra de Comtes i Abats, engloba els elements patrimonials de Ripoll, Sant Joan de les Abadesses, Campdevàrol i Gombrèn. Tots aquests indrets, amb monestirs i patrimoni d'abast mundial, s'han dotat també amb l'equipament necessari per configurar un producte turístic d'alt nivell, com ara la creació de centres d'interpretació i espais museïtzats i l'adopció d'una senyalització específica. El visitant pot endinsar-se i viure en primera persona la història d'un territori de la màxima rellevància en el període de configuració de la nació catalana, que té com a protagonistes personatges com Guifré el Pelós o l'abat Oliba.¹⁰

La ben entesa que Sant Joan de les Abadesses es ven com un poble medieval, té la necessitat de difondre correctament els elements essencials que l'identifiquen. És a dir, el monestir és el primordial element que destaca en tots els aspectes. Degut que sigui un element privat del Bisbat, dificulta alhora de difondre'l. Per aquesta lògica l'oficina turística amb l'ajuntament de Sant Joan de les Abadesses, van decidir crear un atractiu medieval i mediatitzar-lo. En aquest cas es va escollir una llegenda que desperta molt d'interès, la llegenda del Comte Arnau i d'ella fer-ne un centre d'interpretació. D'aquesta manera aconseguirien vendre Sant Joan com una població medieval i s'estalvien mal de caps amb el Bisbat de Vic o amb la Junta del monestir de Sant Joan.

Com observem el monestir de Sant Joan de les Abadesses és un tema de gran interès no només artístic sinó històric. Aquest element diàriament té diverses funcionalitats i utilitats: ús de visita del monestir, és fàcil ja que té una pàgina web que explica específicament com arribar-hi, horaris i preus... A més a més compta amb un fulletó on es donen les dades generals de l'element i la visita s'enriqueix mitjançant una audioguia. L'ús de vida actual té un efecte directe a la població ja que aporta un gran nombre de visitants, sobretot a l'estiu i durant les vacances de Nadal. En canvi l'ús de treball és continu, perquè es dur a terme visites guiades conjuntes. També disposa d'uns horaris oberts el creient i el turisme.

¹⁰ Extret de la pròpia pàgina web: <http://www.terradecomtes.cat/>

En l'actualitat els santjoanins i les sanjoanines tenen una gran desconexió sobre aquest BCIN. Ja que la majoria de la població reconeix no haver-se interessat per aquest Bé. Per aquest fet, entenem que no és suficient publicar llibres i tenir pàgines webs, que és el què fins ara s'ha fet, sinó, cal generar una necessitat de voler conèixer i d'interessar-se per aquesta obra. Per això, és necessari facilitar i sintetitzar la informació perquè la gent no tingui excusa per no accedir-hi. Tanmateix cal crear un missatge curt, clar i endolcit. Un exemple molt clar, és fixar-nos amb una de les millors revistes de difusió cultural internacional, com ara el *National Geographic History*. Aquesta gran empresa exerceix una metodologia moderna de com difondre l'art. Pretén ser apta per qualsevol públic i sobretot generarà un gran interès l'espectador per les obres tractades. Ho realitza responnent aquesta pregunta; perquè aquella obra ens ha d'interessar? La seva resposta vol trobar un lligam entre l'espectador i l'obra. Aquest vincle s'aconsegueix mitjançant un missatge emocional que sigui capaç de transmetre un coneixement i alhora un sentiment. Un gran exemple nacional és el *Born Centre de Cultura i Memòria* a Barcelona. Té la capacitat de difondre merament un missatge mitjançant emocions i experiències. Segons els treballs de Morales Miranda, afirma que tenim tres objectius interpretatius: el coneixement, l'emotivitat i el comportament. Si ens fixem amb l'emotivitat jugar un paper essencial.

*Qué queremos que los visitantes sientan? Es importante que el visitante se sienta a gusto. Se pretende provocar su emotividad y la expresión de sus emociones.*¹¹

De manera que la millor manera de difondre'l, és que respectant la legalitat i la realitat. Dos termes ja esmentats que van en relació de la Llei del 93, el permís municipal i l'eclesiàstic. També tenint en compte la realitat econòmica i els interessos municipals ja que es pretén fer un treball cooperant l'ajuntament amb l'església. Com a objectiu principal és millorar la difusió del bé. Aconseguint aquest objectiu convertirà Sant Joan en un municipi cultural i viu. El monestir és la oportunitat d'un poble històric, que vol aspirar ser un punt de parada obligatòria. En aquesta proposta utilitzarem el monestir com l'emblema o la marca per vendre el poble convertint-lo en un objecte turístic desitjat.

Partint d'aquest pretext realitzo la meua proposta de difusió sobre el Monestir de Sant Joan de les abadesses. Es basarà mitjançant plafons físics ubicats en el lloc *in situ* de l'obra que es vol parlar. Per les dificultats de adquirir el dret de moviment de peces i per no voler museïtzar el monestir, els plafons s'ubicaran a l'exterior del temple. Com podeu veure en la fotografia de la dreta, actualment només hi ha dos cartells molt petits que els dos indiquen *Església i museu del monestir*¹². A part d'aquets dos cartells orientatius, no

Il·lustració 8

¹¹ MORALES, JORGE MIRANDA. *El sentido y metodología de la interpretación del patrimonio*. 2008.

existeix cap que esmenti les dades generals del monestir de Sant Joan. Tot i tenir grans treballs de recerca d'aquest BCIN, no és legítimat com es mereix, ja que la seva difusió és pèssima. Malauradament aquest no és l'únic cas, si ens fixem amb altres monestirs de Catalunya observarem que manquen de difusió externa *in situ*

En aquesta imatge de la dreta, és el costat mateix de la imatge anterior. Aquest és el Museu del comte Arnau, el qual observem la seva gran difusió externa mitjançant plafons, cartells bidimensionals i tridimensionals. Per tant, diem que queda molt contrastat la difusió entre el museu del comte Arnau que és una entitat pública i el monestir que és una entitat privada. De manera que, la meua proposta és unificar aquest entorn, per una banda qüestionar si és necessari tenir un bosc de plafons el qual desanimi el visitant a llegir més de 1000 paraules. I per l'altre banda tenir una zona desèrtica de difusió, que anul·la la possibilitat de coneixement del turista.

Il·lustració 9

7.6-Proposta dels plafons

La proposta que plantejo neix davant d'aquests dos contrastos dins de la mateixa plaça de l'abadia. La idea és unificar aquest entorn i que no s'observi la diferencia entre entitats. Per aquest fet proposaria que el monestir es dotes d'eines per difondre's *in situ*. Entenen que *la interpretació és l'art de revelar in situ el significat del llegat natural o cultural al públic que visita aquests llocs en el seu temps lliure*.¹³

- Un Cartell de bases generals de l'element: La primera i obligatòria, que haurien de complir com a mínim tots els grans monestirs i catedrals del país, és un petit panel informatiu *in situ*, on aparegui les dades generals de l'element. On hi haurà el nom del temple, el segle de construcció, una imatge de la planta i una petita descripció històrica del Bé. www.monestirs.cat
- L'exposició exterior: La segona i última proposta és utilitzar dos plafons bidimensionals (amb dues cares cada un), que s'utilitzin com una exposició anual, a l'exterior de l'edifici. Partim de quatre cares que serviran com a eina de difusió del monestir. Totes elles tractaran un sol tema sobre el monestir, ha de ser un tema en concret, com ara; *l'origen de Catalunya al monestir de Sant Joan, el primer monestir femení de Catalunya, el Santíssim Misteri, el taller*

¹² Cartells en blau que es troben a davant del monestir i del seu museu.

¹³ MORALES, JORGE MIRANDA. *El sentido y metodología de la interpretación del patrimonio*, 2008.

gòtic de Sant Joan, temps de guerra, etc. El fet que cada any es tracti un tema concret i variat, obtindrem diverses mirades del monestir, això el convertirà en un element viu i dinàmic. L'objectiu és despertar l'interès dels habitants de la vila i fes-los sentir partícips, igual que els visitants. També vol ser un centre d'atenció i de debat, buscarà provocar i generar problemàtica el seu voltant. Cada any es presentarà un tema nou que s'enriquirà amb una conferència de presentació, explicant el motiu pel qual s'ha escollit aquell tema i presentant-lo davant del poble. El projecte no queda estancat amb la presentació ja que durant aquell any es realitzaran conferències i debats entorn del tema escollit. On es discutiran les controvèrsies i les problemàtiques d'aquell tema.

Objectiu general

Aquestes dues eines de difusió se centren en l'estudi de difusió planera d'un element. Que ens permetin la comprensió del passat, les vivències humanes d'una societat, alhora és un mitjà d'educació artística, i, de retop, d'educació cívica d'un poble. Ja que l'art és de tots i té una missió transcendent. També és facilitar un format on no requereixi molt esforç, ni una despesa econòmica per l'interessat. Es vol sintetitzar un aspecte concret del monestir que permeti mirades diferents d'aquest element. També si aquest bé té un horari limitat d'obertura, permet el visitant entendre'l des de fora.

Tan mateix de manera involuntària aquells dos plafons tindran un impacte social, que pretenen crear una admiració i aportacions sobre el tema. I finalment vol ser un bon exemple de difusió; viva, dinàmica i constant, ja que *el patrimoni representa la identitat d'un grup social. Tots els pobles es reconeixen en el seu patrimoni cultural a nivell tan tangible com intangible*¹⁴

¹⁴ ARDEGMAGNI, MONICA. *La sensibilización como elemento de conservación preventiva*, 2011.

8-Difusió *in situ*

8.1- Cartell bàsic principal:

El monestir fou fundat pel comte Guifré el Pelós l'any 885. Al capdavant de la comunitat va designar-hi la seva filla Emma, esdevenint així en la primera de les cinc abadesses que va tenir el monestir. Aquesta comunitat femenina va ser abolida l'any 1017 i s'hi va instaurar una canònica agustiniana. La comunitat de canonges es va consolidar el segle XII i es va afermar gràcies a l'abat Ponç de Monells que va consagrar l'actual església el 1150.

Aquesta església té una única nau amb un llarg transsepte i una gran girola amb tres absis. La consagració suposa l'inici d'un període d'esplendor del qual se n'han conservat obres tant esplèndides com el Davallament i el retaule de Santa Maria la Blanca. L'abandonament de les funcions del monestir posa fi a l'etapa d'esplendor i l'evoca a una decadència. Un article sobre el mal estat del monument posa en evidència la necessitat de recuperar el monestir i a principis del segle XX l'arquitecte Puig i Cadafalch inicia una restauració en profunditat del monestir que es reprendrà després de la guerra civil de la mà de Duran i Reynals amb el mecenatge de Jaume Espona.

Col·locació virtual:

8.2-Exposició anual

Plafó 1 Cara 1

L'origen del primer monestir femení de Catalunya: Sant Joan de les Abadesses

Ubicació

Segle IX. Sant Joan era una vall verda escassament poblada, rica en aigua i vegetació. Pel centre d'aquesta vall s'escorria el riu Ter, envoltat per nombroses muntanyes de mil a dos mil metres d'altitud. Aquesta petita població es dedicava al sector primari i pagava els tributs als senyors feudals, francs o sarraïns. En aquest context, s'establiran els primers comtats com a estructura d'organització del territori i s'acabarà configurant així, un nou país: Catalunya.

F. Teritmedieval

Fotografia aèria de la vall del Ter

Plafó 1 Cara 2

El comte Guifré el Pelós, la repoblació de la Vall

Durant el segle IX el comte Guifré el Pelós va iniciar una campanya de reconquesta i repoblació dels territoris fins aleshores assetjats per sarraïns i francs. Va ser aleshores que el 886 el comte va ordenar la construcció de dos grans temples: el monestir de Ripoll i el de Sant Joan.

El primer que va fundar va ser el de Ripoll i el va cedir al seu fill Radulf que hi va establir un cenobi benedictí. En poc temps va esdevenir un dels grans nuclis de repoblació de la Catalunya Vella. Pocs anys més tard, Guifré va aixecar el monestir de Sant Joan de les Abadesses al costat de la riera d'Arçamala (afluent del Ter) on hi destina la seva filla Emma que va fundar la primera comunitat de monges benedictines del territori català.

Mapa polític de Catalunya, segle IX

El bisbe Gotmar la consagració del monestir

Actualment és impossible fer-se a l'idea de com devia ser aquest monestir d'Emma, ja que no es conserven ni documents descriptius del clos monàstic ni tampoc s'ha trobat cap rastre arqueològic, de manera que el temple actual és de l'any 1150, una iniciativa de l'abat de Sant Joan Ponç de Monells, posterior al temps de les abadesses.

[illegible]

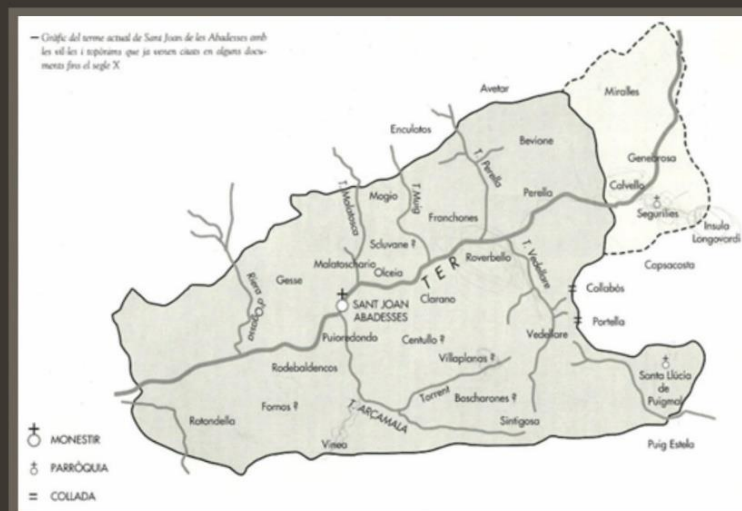
F. Moncals Hisenda, Pergamí 1,3

Plafó 2 cara 2

L'abadessa Emma, estabilitat i creixement de la vila

Filla del comte Guifré el Pelós i de la seva dona Guinedell, l'anomenaven Emmona quan era petita i amb tan sols catorze anys agafava les regnes de l'abadiat, un cop convertida en abadessa. Quan va anar creixent, va madurar el seu caràcter, fins a convertir-se en una dona forta i dotada per la gestió política i econòmica. Emma va fundar l'abadia i la va portar a un període d'esplendor amb un patrimoni en creixement constant que va assolir unes dimensions sense precedents. El monestir va multiplicar les seves propietats fins al punt de crear pobles, esglésies i monestirs que encara avui perduren al Ripollès, al Berguedà i al Vallès entre d'altres. La seva successió fou difícil, marcada per picabaralles entre els comtats de Barcelona-Osona i Cerdanya pels seus dominis. Podem dir que l'Abadessa Emma enceta una nova etapa que s'hi aniran sumant les seves successores.

Mapa de Sant Joan de les Abadesses amb les viles del segle X

F: La parròquia de Sant Joan de les Abadesses

8.3-Col·locació virtual

Cara 1 del plafó 1 i 2

Cara 2 del plafó 1 i 2

- ❖ L'empresa CHAPER S.L. senyalització, Pol. Ind. Rocafiguera, Nau 12, 17500 RIPOLL , GIRONA. Ha dissenyat i ha realitzat el pressupost final d'aquesta proposta de difusió.
- <http://www.chaper.es/>

9-Conclusió

Un cop enllestit el treball, puc afirmar que la proposta de difusió s'ha orientat segons les necessitats actuals del propi element, que es manifestaven en cada entrevista realitzada. Des de l'etapa inicial, volia adquirir el màxim coneixement, mitjançant entrevistes i llibres, això em va ajudar assolir diferents mirades interessants que em podien anar-me guiant. Abans de començar el treball final de grau, desconeixia bona part de la informació sobre aquest element. Aquesta situació inicial, ha exigít un màxim esforç per voler obtenir la major quantitat d'informació possible. També m'ha servit per aprendre a no desviar-me amb temes secundaris i centrar el meu esforç en la proposta.

Quan va ser hora de dissenyar la meua proposta, es va posar en evidència les meves mancances formatives, i gràcies a la tutora Assumpta Roig i observant tesis i altres treballs de difusió, em va servir per agafar confiança i seguir endavant. Espero haver fet una proposta ajustada als temps actuals, també apte per qualsevol públic i sobretot despertar l'interès per allò que som.

Tot i això, l'enriquiment personal que m'ha ofert aquest treball de final de grau, és molt elevat. Gràcies al procés de recerca d'informació, les entrevistes amb alts càrrecs del bisbat de Vic, amb membres de l'ajuntament de Sant Joan, amb la Junta del monestir, amb tècnics de turisme, especialistes de l'edat mitjana i de patrimoni... Per altre banda s'ha cregut oportú parlar amb l'empresa Chaper pel disseny, la col·locació virtual i el pressupost de la proposta. Aquest estudi m'ha estat de gran ajuda per compondre com s'ha de realitzar una proposta i les consideracions prèvies que s'han de tenir present.

Sóc del tot conscient que aquest treball no acaba aquí. També sé que ara ve la part més difícil, però assequible, que és fer realitat aquesta proposta. Ja que l'esforç, la il·lusió han estat presents i seguiran fins a fer-ho realitat.

10-II•lustracions

II•lustració 1: Consagració del primer Monestir de Sant Joan de les Abadesses .

Font: Pàgina oficial del Monestir de Sant Joan de les Abadesses9

II•lustració 2: Sarcòfag de l'abadessa Emma en el Monestir de Sant Joan .

Font: Pàgina oficial del Monestir de Sant Joan de les Abadesses10

II•lustració 3: Planta de la nau del Monestir de Sant Joan de les Abadesses .

Font: Pàgina oficial del Monestir de Sant Joan de les Abadesses13

II•lustració 4: Capitell esculpit en el Monestir de Sant Joan de les Abadesses .

Font: Pàgina Barbarroc.com14

II•lustració 5 : Conjunt escultòric, Santíssim Misteri de Sant Joan de les Abadesses.

Font: Viquipèdia.com.....15

II•lustració 6 : Drap de les Bruixes Museu episcopal de Vic .

Font: Romanicobert15

II•lustració 7: Retaule de Santa Maria la blanca, taller gòtic santjoaní .

Font: Pàgina Monestirs.cat16

II•lustració 8: Plaça de l'abadia, façana del monestir de Sant Joan de les Abadesses.

Font: Pròpia29

II•lustració 9: Plaça de l'abadia, façana del museu Comte Arnau .

Font: web de l'Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses30

11-Taules

Taula 1: Cronograma dels abats i abadesses del monestir

Font: Antoni Pladevall i Font.....10

Taula 2: Cronograma de la història del monestir de Sant Joan de les Abadesses.

Font: Pròpia20

Taula 3: Evolució dels visitants 2010 – 2015

Font: Memòria estadística.....26

Taula 4: Nombre i procedència de les consultes

Font: Memòria estadística.....27

12-Gràfiques

Gràfica1 : Motiu de Consulta

Font: Memòria estadística.....27

13-Bibliografia

- ABADAL I DE VINYALS, Ramon d', 1888-1970. Els Primers comtes catalans. Barcelona : Vicens-Vives, 1980.
- ALBAREDA I SALVADÓ, Joaquim. Sant Joan de les Abadesses. Quaderns de la Revista de Girona ; 57. Monografies locals, 32. [Girona] : Diputació de Girona : Caixa de Girona, impr. 1995
- BONNASSIE, Pierre. Catalunya mil anys enrere : creixement econòmic i adveniment del feudalisme a Catalunya, de mitjan segle X al final del segle XI. Barcelona : Edicions 62, 1979-1981.
- Catalunya Romànica. Fundació Enciclopèdia Catalana: volums d'El Ripollès i d'El Vallès Oriental.
- COLOMER I SALOMÓ, Jordi. La formació de la Societat Feudal (segles IX a XII) al Ripollès vista a través de les fonts publicades. Annals del Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès [s.l.] : Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès, Institut Ramon Muntaner, 1999 1137-0378 1999: Annals 1997-1998, p. 107-128.
- CRISPÍ, Marta; MONTRAVETA, Míriam; i altres . El monestir de Sant Joan de les Abadesses. Sant Joan de les Abadesses: Junta del Monestir 2012.
- ESTEVE, Josep. Josep Esteve escrits. Sant Joan de les Abadesses : Junta del Monestir de Sant Joan de les Abadesses, 2007.
- GROS I PUJOL, Miquel S. (Miquel dels Sants), L'Arxiu del Monestir de Sant Joan de les Abadesses : notícies històriques i regesta dels documents dels anys 995-1115. Col·loqui d'Historia del Monaquisme Català 2n (1970) Sant Joan de les Abadesses, Catalunya II Col.loqui d'Història del Monaquisme Català Sant Joan de les Abadeses 1970 Poblet : Abadia de Poblet, 1972-1974 Scriptorium populeti; 9 84-400-7211-2 Vol. II, pp. 87-128.
- JUNYENT, Eduard. El monestir de Sant Joan de les Abadesses. Sant Joan de les Abadesses: Junta del Monestir de Sant Joan de les Abadesses 1976.
- MASDEU, Josep. Sant Joan de les Abadesses : resum històric. Vich : Tipografia Balmesiana, 1926.
- PARASSOLS I PI, Pau, 1824-1902. San Juan de las Abadesas y su mayor gloria el Santísimo Misterio : reseña histórica, corregida y aumentada por el autor. Vich : Tipografía Católica de San José, 1894.
- QUEROLT, María Ángeles . Manual de Gestión del Patrimonio cultural. Uso actual del patrimonio. Madrid: Akal 2010.

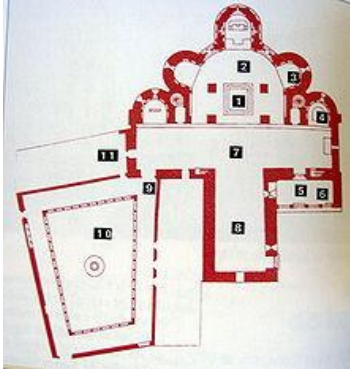
- RIPOLLÈS-PONSI ORTIZ, Joana; TRAYNER VILANOVA, Maria Pau. Emma de Barcelona. Monestir de Sant Joan de les Abadesses. Barcelona: Ed. Mediterrània 2008
- RÍS I PUJOLAR, Núria; ADELL I GISBERT, Joan-Albert Catalunya Romànica. Vol. X. El Ripollès. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.1987.
- SALRACH, Josep M. El Procés de formació nacional de Catalunya : segles VIII-IX. Barcelona : Edicions 62, 1978.
- UDINA I MARTORELL, Frederic, 1914-2011. El Archivo Condal de Barcelona en los siglos IX-X : estudio crítico de sus fondos. Barcelona : Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Escuela de Estudios Medievales, 1951.

14-Webgrafia

- <http://www.monestirsantjoanabadesses.cat> *Vist(27/9/ 2015)*
- <http://www.monestirs.cat> *Vist(30/10/ 2015)*
- <http://www.santjoandelesabadesses.cat> *Vist(22/12/2015)*
- <http://www.cataloniasacra.cat/> *Vist(27/12/ 2015)*
- <http://www.artmedieval.net/SantJoanAbadeses.htm> *Vist(30/12 2015)*
- <http://www.elripolles.com/que-vols-fer/turisme-cultural/romanic/els-grans-monestirs-de-ripoll-sant-joan-i-camprodon/5.html> *Vist(21/01 /2016)*
- <http://www.terradecomtes.cat/index.php/26-visites-guiades/sant-joan-de-les-abadesses/101-visita-guiada-al-monestir-de-sant-joan-de-les-abadesses.htm>
I *Vist(27/01 /2016)*
- <http://www.catalunya.com/monestir-de-sant-joan-de-les-abadesses-17-16003-144> *Vist(27/11 2015)*
- <http://www.enciclopedia.cat/EC-GEC-0060006.xml> *Vist (29/01/2016)*
- http://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitxa/?action=fitxa&documentId=92717 *Vist (27/02/ 2016)*

Annex

1-Fitxa de l'element

NÚM. FITXA: 1	DENOMINACIÓ: Monestir de Sant Joan de les Abadesses	LOCALITZACIÓ: Passeig del Comte Guifré, 9, 17860 Sant Joan de les Abadesses, Girona
Carrer: Plaça de l'abadia	ÈPOCA: XII	ESTIL: Romànic
AUTOR:	ESTAT DE CONSERVACIÓ: Bo	TIPOLOGIA: Monestir
MATERIAL: Pedra local	CONDICIÓ ACTUAL: Bona	ACCÉS: Obert al públic (matí)
PLANTA/ FOTOGRAFIES: F:Monestirs Cat (F:Marta Crispí)		
DESCRIPCIÓ: L'església del monestir té una nau molt curta amb un transsepte molt marcat i amb dos petits absis a cada banda dels braços. El gran absis el trobem a la capçalera on hi apareixen annexades tres capelles radials, la decoració tant interior com exterior de la capçalera està composta per petits arcs i columnetes. El claustre que conservem és d'estil gòtic (tot i que en una banda podem trobar restes de com era el claustre fet al romànic). Entre l'església i el claustre trobem la capella dels Dolors que és d'època barroca i té una petita cúpula a l'interior.		
DADES HISTÒRIQUES: El monestir inicialment era conegut amb el nom de Sant Joan de Ripoll, va ser fundat l'any 885 per Guifré el Pilós que volia crear un espai per monges benedictines, Emma (filla de Guifré) va ser la primera abadessa d'aquest monestir. Amb el naixement de la llegenda del Comte Arnau, va deixar de ser un monestir femení per passar a ser una comunitat de canonges, el monestir va passar a ser propietat de la badia de Sant Víctor de Marsella i va ser protegit pel bisbat de Vic al 1114.¹⁵		

¹⁵ També veure fitxa tècnica de l'element segons la generalitat:
<http://invarquit.cultura.gencat.cat/Cerca/Fitxa?index=0&consulta=&codi=213>

2-Entrevistes

18 de Setembre del 2015

Entrevista en Ramon Vila, actual encarregat del monestir i membre de la Junta del Monestir. En aquesta em va dotar de coneixement sobre els fets històrics més rellevants d'aquest temple, també em va cedir llibres per treballar el tema i finalment em va mostrar la manera que havien gestionat el museu i els seus bens.

14 de Novembre del 2015

Entrevista en Joan Ferrer, és l'actual arxiver i membre de la Junta del Monestir de Sant Joan de les Abadesses. En aquesta extensa entrevista em va orientar bibliogràficament, mostrant el seu coneixement de la història i del patrimoni local. Em va ensenyar l'inventari en format de fitxes dels béns mobles del monestir i finalment em va ajudar a enfocar el treball. Finalment vaig observar la posició que té la Junta del monestir en vers el patrimoni eclesiàstic.

20 de Novembre del 2015

Entrevista a en Carles Basseganya, exalcalde de la vila, el seu govern s'inicià el 1998 fins el 2006. La entrevista va tenir una llarga durada, de manera que em va informar sobre els projectes anteriors que s'han dut a terme a la vila. També em va proposar que abans de tancar el tema del treball parles amb un seguit de persones que m'acabarien de formalitzar el treball.

A partir de la seva experiència política, explicava les dificultats alhora de confeccionar un projecte a l'entorn del monestir entre les tres entitats; la junta del monestir i el bisbat de Vic i l'ajuntament. Alhora parlava de la relació d'aquestes tres, explicant els desacords que no eren beneficiosos per ningú i menys pel poble.

8 de Desembre del 2015 i 10 d'Abril

Entrevista a Gerardo Boto, actual professor d'Història de l'Art Medieval. També l'entrevista va tenir una extensa durada, ja que em va explicar el funcionament real d'un monestir a una vila. Explicava que un monestir era una eina de control i d'explotació de les terres, que constantment generava recursos i vida al seu voltant. També vaig observar que el monestir no acaba amb els límits del clos monàstic, sinó

que les seves propietats s'expandien per tot el municipi. Com ara, molins, boscos, terres, tallers....

En la segona entrevista, vam aprofundir amb el tema que tracten la meua proposta de difusió, de manera que vam intentar de realitzar una hipòtesis de com podia ser el monestir d'Emma.

19 de Desembre del 2015

Entrevista en David Compte, actual vicari general del Bisbat de Vic. Una xarrada mentre dinàvem a casa meu, va servir per entendre com funciona el Bisbat de Vic, em va recomanar que parles amb en Dani Font, l'actual responsable de difusió del patrimoni eclesiàstic.

També vaig preguntar, si tenia alguna oportunitat que la meua proposta sigui real. Ell em va respondre que l'estudiarien i que seria una gran satisfacció tenir una proposta de difusió del monestir de Sant Joan de les Abadesses. També em va explicar que en difusió del patrimoni anaven molt endarrerits, i en aquest sentit reconeixien una desconexió amb el públic turístic.

18 de Gener del 2016

Entrevista en Dani Font, actual responsable del patrimoni eclesiàstic. En el Palau Episcopal de Vic va ser on vam iniciar una extensa xerrada sobre el patrimoni eclesiàstic i com s'havia de tractar. Tan mateix, el propi responsable va realitzar una autocrítica del funcionament del bisbat envers el patrimoni. D'aquesta manera reconeix mancances alhora de apropar-se el públic, tot i així estan treballant amb una iniciativa online que s'anomena *Cataloniasacra*, per posar aquells bens a la vista de tothom.

Per altre banda, em va donar el punt de vista que té el Bisbat davant el monestir de Sant Joan de les Abadesses. Reconeixent que estan obligats a afluixar la tensió i d'aquesta manera s'acostarien en el públic cultural.

15 de Febrer del 2016/ 7 de Març del 2016

Dues trobades amb la Jèssica Ortiz, actual tècnica de Turisme a Sant Joan de les Abadesses. En la mateixa oficina de turisme, em va mostrar les activitats que s'ofereixen a un turista quan arriba a la vila. De tal manera vaig poder comprovar com es ven aquest producte que es diu Sant Joan de les Abadesses. En la segona trobada em va cedir les estadístiques del turisme a la vila. I finalment va deixar constància que la relació entre el museu del monestir i l'oficina de turisme són independents, tot i que s'ofereixin visites conjuntes.

3-Fulletó del Monestir

Sant Joan de les Abadesses

El monestir i el museu

El monestir

El monestir de Sant Joan de les Abadesses va ser fundat pels comtes Guifré el Pelós i Guinellada a l'indret on ja consta, des de l'any 880, l'existència d'una església dedicada a sant Joan Baptista. Consagrat set anys més tard, s'establí el monestir una comunitat de monges benedictines governada per Emma, filla dels comtes. La succeïren en el càrrec quatre abadesses més fins que, l'any 1017, Benet VII extingí la comunitat. En el seu lloc, s'hi erigí una congregació de canonges regulars agustinians que, malgrat les intrusions dels comtes de Besalú, s'afirmà en el cenobi.

L'actual església monàstica va ser consagrada l'any 1150 per l'abat Ponç de Monells. Es tracta d'un edifici d'una sola nau, amb un ample transsepte i una capçalera monumental dotada de girola, estructura singular a Catalunya que cal relacionar amb models francesos. El monestir comptava també amb dos claustres romànics, disposats a nord i sud de la nau del temple.

Els segles XIV i XV van ser moments de gran esplendor de la canònica. Es renovaren retaules i la comunitat es nodrí de vestits i paraments litúrgics, frontals d'altar, obres d'orfebreria i llibres per a les celebracions. Precisament l'any 1426, arran de la renovació de la policromia del grup escultòric del Davallament, es va trobar dins del receptacle del cap del Crist una Hostia incorrupta, que hi havia estat diposi-

tada en el moment de consagrar les imatges, l'any 1251. Nasqué aleshores la devoció al Santíssim Misteri, nom amb què es coneix aquest conjunt que presideix l'absis central de l'església, on es preservarà l'Hostia incorrupta durant set segles.

A la fi de l'edat mitjana, Catalunya va ser sacsejada per forts terratrèmols. El 2 de febrer de 1428, un moviment sísmic provocà l'esfondrament de part de la capçalera de l'església i la pèrdua d'un dels claustres romànics, substituït poc després pel claustre gòtic actual.

En compliment d'una butlla que afectava totes les canòniques agustinianes de Catalunya, l'any 1592 el monestir va ser transformat en col·legiata i passà a ser governat per arxiprests, designats per la Santa Seu. L'església va ser objecte d'algunes transformacions en època moderna: es bastí la capella dels Dolors i la més destacada, es construí un cambril, annex a la capçalera romànica, destinat a hostatjar el Santíssim Misteri, profusament decorat amb pintures i escultures barroques de la nissaga dels Morató.

A mitjan segle XIX s'extingí la col·legiata i el monestir assumí les funcions de parròquia que fins llavors havia exercit l'església de Sant Pol. Però la consciència de la seva importància persistí, ajudada per la nova sensibilitat envers el patrimoni medieval català que es despertà amb la Renaixença. Tot això s'acabà concretant, al final

del segle XIX, en una primera intervenció al claustre i, al segle XX, en una restauració del monestir, iniciada el 1912 i dirigida per l'arquitecte Josep Puig i Cadafalch, que allibera l'edifici d'afegits i redescobreix els elements romànics de la capçalera. L'any 1948 es reprenen els treballs gràcies al mecenatge de l'industrial Jaume Espina, sota la direcció de Raimon Duran

i Reynals, amb la determinació clara de completar la recuperació de tot el monestir. S'elimina el cambril barroc i es reconstrueix l'absis central amb l'estructura i la decoració romàniques. A hores d'ara, amb l'aspecte que li va conferir aquesta última restauració, el monestir continua sent, com a parròquia, un focus d'espiritualitat per als fidels i els visitants que s'hi costen.

Vista al Monestir

1 Retaula de sant Agustí. Segle XIV. Retaula d'altabastre dedicat a sant Agustí, autor de la regla que observaven els canonges, la comunitat religiosa que vivia al monestir des de 1017 fins a 1076.

2 Llibre commemoratiu de l'abadessa Emma. Segle XX. Llibre que recorda la figura de la primera abadessa del monestir, Emma (899-942), filla del comte Guifré el Pelós.

3 Santíssim Misteri. Segle XIII. Grup escultòric format per set imatges que representen el Davallament de Crist de la creu. Foren realitzades el 1251 i col·locades a la capella central de la girola de l'església.

4 Sepulcre del beat Mibó. Segle XIV. Sepulcre d'altabastre que conté les despulces de Mibó de Tagermen, canonge del monestir que traspassà amb fama de santitat el 1161.

5 Retaula de Santa Maria la Blanca. Segle XIV. Retaula d'altabastre presidit per la imatge de la Verge amb l'enfant, a banda i banda es desplieguen escenes de la infantesa de Crist.

6 Capella dels Dolors. Segle XVIII-XX. Capella del Santíssim. El presbiteri és cobrintat per una cúpula amb decoració barroca de Sant Jordi Monells. Menedors de la Dolors de Josep Viadomat.

7 Claustre. Segle XV. Fou aixecat el 1402 per substituir un claustre romànic anterior. Al seu voltant es desplaçaven les dependències canòniques.

8 Museu. Conserva obres de pintura, escultura, orfebreria i textils procedents del monestir que van del segle VII al XIX. Cal destacar l'important conjunt de peces tèxtils i adornaments religiosos.

9 Imatge de l'abat Ponç de Monells. Segle XV. Escultura que commemora el gran abel Ponç de Monells (1140-1183), que impulsà la construcció de l'actual església monàstica.

10 Imatge de sant Antoni Abat (superior). Fusta policromada. S. XVIII.

11 Retaula de sant Sebastià. Fusta policromada. S. XVI.

12 Belluc (fragment). Típic amb la representació del Baptisme de Crist. Relacionat amb els tallers escultòrics de la portada de Santa Maria de Ripoll. Pedra sorrenca. S. XII.

13 Pintures del retaula major del monestir. Aparició de l'Àngel a Zacaries, La Visitació i sant Joan, jove, al desert. Probablement vinculades al taller del

El museu

La col·lecció de peces –escultures, pintures, tèxtils i orfebreria– que integren aquest museu, inaugurat l'any 1975, procedeixen, gairebé totes, del monestir o d'altres esglésies de la vila, la història de la qual contribueixen a explicar.

Teniu al davant una bella part del patrimoni espiritual d'un poble que se l'estima i que, en alguns casos, ha hagut de fer molts esforços per salvar-lo. La successió dels números que hi ha al costat de cada objecte treça un possible recorregut pel museu i les correspon amb la que trobareu al fulllet.

1 Imatges dels quatre evangelistes: sant Lluc, sant Marc, sant Joan i sant Mateu. Fusta tallada i policromada. S. XVII.

2 Retaula. Imatges de sant Honorat (central) i de sant Antoni Abat (superior). Fusta policromada. S. XVIII.

3 Retaula de sant Sebastià. Fusta policromada. S. XVI.

4 Belluc (fragment). Típic amb la representació del Baptisme de Crist. Relacionat amb els tallers escultòrics de la portada de Santa Maria de Ripoll. Pedra sorrenca. S. XII.

5 Pintures del retaula major del monestir. Aparició de l'Àngel a Zacaries, La Visitació i sant Joan, jove, al desert. Probablement vinculades al taller del

pintor Antoni Peitavi. Pintura al tremp sobre fusta. S. XVI.

6 Roca de finestra. Ferro forjat. S. XII.

7 Aiguamaner. Ceràmica esmaltada. S. XVII.

8 Braser. Ferro forjat. S. XIV (?).

9 Arcàngel sant Miquel. Pintura a l'oli sobre tela. Prové de la capella de Sant Miquel de la Infermeria. S. XVIII.

10 Imatge de sant Joan Baptista. Joan Angell (argenter barceloní). Argent policromat. S. XIX (1820).

11 Imatges de sant Francesc d'Assís rebent les estigmes i sant Antoni de Pàdua. Fusta tallada i policromada. Prové de l'antiga capella de Ca l'Isalguer (Sant Joan de les Abadesses). S. XVIII.

12 Homenatge al monestir, amb motiu de l'onzè centenari, Antoni Tapies. Pintura mixta sobre paper. S. XX (1987).

13 Imatge de sant Llorenç. Alabastre. S. XVI.

14 Imatge de sant Joan Evangelista. Fusta tallada. S. XIII.

15 Salomó (l'ampad). Bronze fos. S. XVI.

16 Capellí. Pedra. Prové de Ca l'Isalguer (Sant Joan de les Abadesses). S. XV.

17 Fust de columna (fragment). Pedra. S. XII.

18 Cap de lleó (fragment). Pedra. S. XII.

19 Estela funerària. Pedra. S. XIV-XV.

20 Cornisa (fragment). Pedra. S. XII.

21 Capellí (fragment). Pedra. S. XII.

22 Àbac (fragment). Pedra. S. XII.

-Capitell (fragment). Pedra. S. XII.
-Dossier. Pedra. S. XV.
-Capitell. Pedra. S. XIV.

16 Pintures del retaule major del monestir. Sant Agustí. El baptisme de Jesús i sant Ambrós. Probablement vinculades al taller del pintor Antoni Peitavi. Pintura al tremp sobre fusta. S. XVI.

17 Timpà. Representació de Crist al centre, flanquejat pels apòstols sant Pere, a la dreta de l'espectador, i sant Pau, a l'esquerra; tanquen l'escena dos àngels. Pedra. Prové de la porta de l'església de Sant Pol (Sant Joan de les Abadesses). S. XII.

18 Porres (2) amb figures de sants en el coronament. Coronament - Marc Caryes (argenter barceloní). Argent daurat. S. XV (1415).

19 Porres (2). Argent. S. XIX (1815).

20 Creu d'altar. Argent. S. XIX.

21 Imatge de la Mare de Déu. Talla de fusta policromada. Prové del carrer Isalguer (Sant Joan de les Abadesses). S. XV.

22 Retaule de la Mare de Déu. Pintura al tremp sobre fusta. Prové de la desapareguda capella del Roser (Sant Joan de les Abadesses). S. XV.

23 Fragment del cadirat del cor de la col·legiata. Fusta tallada. S. XVI.
-Tres cadires.
-Dossier de cadira amb relleu. Les temptacions de Jesús.
-Relleu de dossier de cadira. L'expulsió dels mercaderes del temple.

-Relleu de dossier de cadira. El dubte de sant Tomàs.
-Relleu de dossier de cadira. La presentació de Jesús al temple.
-Relleus de dossier de cadira. La Visitació i el Naixement.

24 Draps del cadirat del cor. Medallons amb les representacions: anyell, catze amb una serp, guineu amb una gallina dins la caputxa, gall, porc tocant el sac de gemecs, simi tocant el ribot i el tambor, drac, oca nedant, home amb caputxa bevent, conill assegut, drac cargolat, drac amb cap humà, home amb cabellera i capell, ocell volant, drac amb el cap girat i bèstia fantàstica amb cascavell. Talla de fusta. S. XVI.

25 Capa pluvial. Caputxa amb sant Joan Evangelista. Vellut i seda, brodat. S. XVI.

26 Drap de faristol amb sant Joan Baptista. Dibux atribuït a Joan Antich. Domàs i seda, brodat. S. XV (finals) - S. XV (principis).

27 Capa pluvial. Caputxa amb la Mare de Déu. Seda brodada. S. XV - XV.

28 Frontal d'altar, segurament de caràcter marítim per la inscripció de la màndorla (les figures en relleu no s'han conservat). Pintura al tremp sobre fusta. S. XII.

29 Capa pluvial. Caputxa amb l'escut de l'abat Arnau de Vilalba. Domàs i seda, brodat. S. XV.

30 Capitell (fragment) Imatge d'una cara. Pedra. S. XI.

31 Imatge de sant Pere. Fusta tallada i policromada. S. XVIII.

32 Santa Caterina. Pintura al tremp sobre fusta. S. XV.
-Pròdel·la del retaule de santa Lúcia. Santa Úrsula, santa Cristina, santa Helena i santa Margarida. Joan Gascó. Pintura al tremp sobre fusta. S. XVI.
-Sant Baldri. Pintura sobre fusta. Atribuit a Joan de Borgonya. S. XVI.

33 Creu amb la representació del Sol i la Lluna a la part superior; a la dreta de l'espectador, sant Joan Evangelista i a l'esquerra, la Mare de Déu a la part inferior. Adam. Al revers hi ha la representació del lleó símbol de l'evangelista sant Marc, i al centre, vestes de l'anyell. Fusta policromada. Prové de la desapareguda capella del Roser (Sant Joan de les Abadesses). S. XII.

34 Sant Antoni de Pàdua. Pintura a l'oli sobre tela. S. XVIII.

35 Teixit amb dos àngels sustentant una crotxibol. Roba de fil i fil daurat, brodada. S. XVII.

Els objectes agrupats amb els números 36 i 39 provenen de les paròquies de Sant Martí de Surroca i de Sant Martí d'Ogessa, i es troben en dipòsit al museu.

36 Calze (2). Argent. S. XVIII.
-Arqueta de relíquies. Fusta. S. XII.
-Imatges de safata. Sant Isidre Lleureador, sant Antoni de Pàdua i la Mare de Déu del Roser. Llaub. S. XVII.

38 Custòdia. Argent. S. XVIII.
-Candeler (2). Coure. S. XVIII.

-Còp. Argent. S. XVII.
-Veracreu. Argent. S. XVII.
-Reliquiari. Argent. S. XVII.

39 Majòlica. Cap d'àngel. Ceràmica. S. XVIII.
-Majòlica. Escut d'armes parlants. Ceràmica. S. XVIII.
-Plat (fragment). Taller de Barcelona. Ceràmica pintada i vidriada. S. XV.
-Plat (fragment). Ceràmica pintada i vidriada. S. XIV.
-Plat (4) (fragment). Ceràmica de reflex metàl·lic. S. XVI.

40 Sant Crist. Josep Viladomat. Fusta de boix tallada. S. XX (1954).

41 Pinacles del retaule major (fragment). Talla de fusta. S. XV.

42 Fulls de sacramentari. Manuscrit de paper, pergamí i tinta. S. XI.

43 Imatge de la Mare de Déu del Roser. Fusta tallada i policromada. S. XVIII.

44 Imatge de la Mare de Déu de l'Esperança. Safata policromada. S. XVI.
-Aquesta casa guarda les relíquies de sant Simplicí. Fusta tallada i daurada. S. XVI.

45 Cantoral. Paper, pergamí i tinta. S. XVIII.

46 Veracreu. Argent. S. XII.
-Veracreu. Argent daurat. S. XVI.
-Reliquiari. Argent. S. XV.
-Reliquiari. Argent. S. XX.
-Verde. Utilitzat en les exorcismes del Santíssim Misteri. Argent. S. XVIII (1726).
-Testa femenina. Estuc. S. XV.

47 Matriu de segell de la col·legiata. Fusta i bronze. S. XVIII.
-Segell de l'abat Ramon de Banyà. Paper i lacre. S. XVI (1348).
-Segell de la còria de Sant Joan. És la representació més antiga conservada de l'Àliga de l'escut de Sant Joan. Paper i lacre. S. XIV (1368).
-Pellofes. Moneda del monestir. Llaub.

-Testa de sant d'un reliquari. Coure repussat i cisellat. S. XVII.

48 Safates flamencs amb representacions de sant Cristòfol, un anyell i un flor. Coure repussat. S. XVI.

49 Casulla. Seda i fil d'or, brodat. S. XII.

50 Caboons. Segurament van decorar una creu o un frontal d'època medieval. Cristall de roca i d'alzabeja.

51 Imatge de la Mare de Déu de l'Esperança. Alabastre. S. XVI.

52 Ornaments vermells. Vellut i fil d'or brodat. S. XV.
-Ornaments verds. Vellut i fil d'or brodat. S. XV.

53 Arqueta de relíquies. Fusta. S. XII.
-Imatge de sant Antoni de Pàdua. Alabastre. S. XVIII.

54 Corona de la Mare de Déu de la Mercè. Argent. Prové de l'església de Sant Pol (Sant Joan de les Abadesses). S. XVIII.

55 Imatge del Nen Jesús. Fusta policromada i guix. S. XVIII.

56 Casulla amb sant Joan Baptista i sant Joan Evangelista. Vellut i fil d'or brodat. S. XV.

57 Custòdia de Corpus Christi. Pere Farell (orfebre barceloní). Argent daurat. S. XVI (1584). Àngels del S. XIV.

58 Frontal d'altar amb sant Bernat de Siena (?). Dibux atribuït a Jaume Huguet. Brodat. Prové de l'església de Sant Pol (Sant Joan de les Abadesses). S. XV.

59 Sant Crist (hispanoflamec). Fusta tallada. S. XV.

60 Bíblia. Ló (França). Paper, tinta i pergamí. S. XVI (1512).

61 Frontal amb la resurrecció. Vellut i fil d'or brodat. S. XV.

62 Drap mortuori dels abats amb Crist acollint una ànima, acompanyada per dos àngels. Vellut i fil daurat brodat. S. XV.

63 Capitell (fragment). Representació d'ocells. Pedra. S. XIV.

64 Creu de terme amb la representació d'un pelicà (part superior). Pedra. S. XV.

65 Marc. Argent repussat.

66 Calze (5). Argent i metall. S. XVIII (els del davant) i S. XIX (els del darrere).

67 Imatge de la Mare de Déu del Roser. Joan Angeli (argenter barceloní). Argent policromat. S. XIX (1817).
-Tassa-Pixide. Argent.
-Naveta. Argent. S. XIX.
-Canadell. Argent. S. XIX.
-Lliris (2). Argent. Prové de l'ermita de Sant Antoni (Sant Joan de les Abadesses). S. XVIII.
-Reliquiari. Argent. S. XX.
-Portapau. Argent. S. XVI.
-Còp. Argent. S. XVI.
-Còp. Argent. S. XVIII.

68 Reliquiari de sant Joan i sant Pau. Argent. Prové de l'església de Sant Pol (Sant Joan de les Abadesses). S. XVI (peu).

-Biblia. Roma. Paper i tinta. S. XV (1471).
-Sant Crist. Fusta i ivori. S. XVIII.
-Safata de les canadells. Argent. S. XIX.
-Custòdia. Argent. S. XX.
-Palmaria. Argent. S. XX.

69 Sant Jaume Apòstol. Atribuit a Antoni Viladomat. Pintura a l'oli sobre tela. S. XVIII.

70 Imatge de la Mare de Déu del Roser. Fusta tallada i policromada. S. XVIII.

71 Creu. Coure i esmalts. S. XIV.

72 Creu. Coure daurat. S. XIII.

73 Creu forjat. S. XVIII (1852).

74 Creu processional. Fusta i argent. S. XIV.

75 Calze (2). Argent. S. XVII.
-Peu de reliquari. Argent daurat. S. XVI (peu) S. XV (rus).

La majoria de teixits van ser trobats com a embolcall de relíquies a l'altar major de l'església del monestir i a la capella de Sant Miquel de la infermeria.

76 Teixit andalusí decorat amb cercles. Seda. S. XII.

77 Teixit hispanoàrab. Iles i amb franja decorativa (fragment). Seda. S. XII.

78 Teixit hispanoàrab sense decoració (fragment). Seda. S. XIII.

79 Teixit hispanoàrab amb variacions de color i ratlles de trama (fragment). Seda. S. XII (finals) S. XIII (principis).

4-Comptes de la diòcesi de Vic

suplements

Full

69

COMPTES DE LA DIÒCESI DE VIC

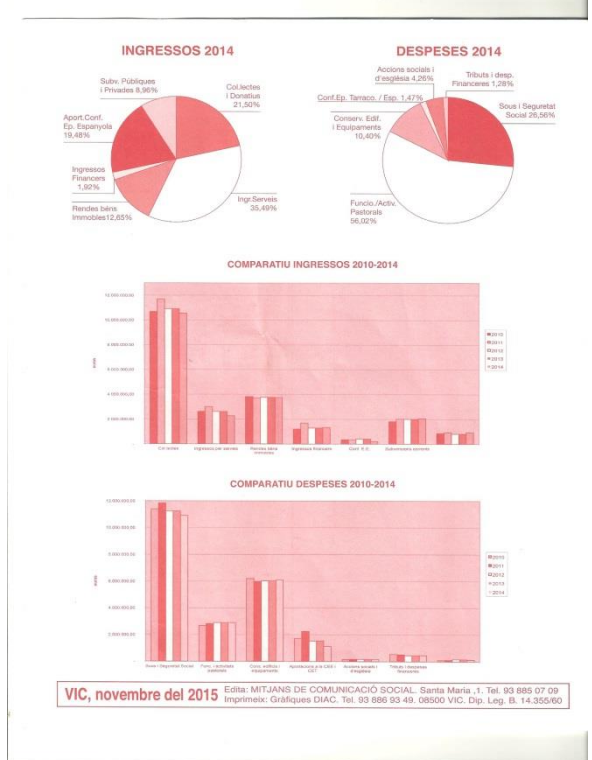
DADES DE 2014

Una Església i milers d'històries gràcies a tu

Ajuda la teva parròquia, tots hi guanyem

Dià de l'Església Diocesana - Jornada de Germanor 2015

pertants

PARRÒQUIA	Fons Comú	Germanor	Inmobles
ESGLÉSIES			
Balenya, Santuari L'Ajuda	1.303,55	78,42	
Cartell			330,75
Igualeda, Caputxins			
Igualeda, Carmelites Santa Teresa		403,25	
Igualeda, Església del Poble	512,00		
Igualeda, Hospital			
Igualeda, Paret - Escoles			
Igualeda, Residència P. Vilaseca		500,00	
Manresa, Hospital Sant Andreu		44,20	
Manresa, Josepines Caritat		64,89	
Manresa, La Creu		25,00	
Manresa, Santa Clara	70,00		
Moia, Escola Pia			
Moia, Hospital - Residència			
Prats de Lluçanès - Residència Lluçanès			
Sant Fruitós de Badajoz - Tornavia de Bèlix			
Sant Quirze Safaja - Capella Mare Badó	750,00		
Sant Vicenç, Castellet - Domini, Pare Coll			
Vic, Adoradors Sagramentals	173,00	40,00	
Vic, Carmelites Caritat - Casa Provincial		300,00	
Vic, Claretians		85,00	
Vic, Dominicans Ensenyament		150,00	
Vic, Dominiques Paret Coll			
Vic, Els Dolors		135,00	
Vic, Hospital General		21,15	
Vic, Hospital Santa Creu - El Nadal		115,00	
Vic, El Roser - La Galia		65,00	
Vic, Sant Feliu			
Vic, Santa Teresa		60,00	
Total Parròquies i Esglésies:	307.599,40	30.106,22	201.342,21
DONATIS			
Arxius - Vic		450,00	
Manresa, comunitat anglesa St. Josep		100,00	
Sacerdots diocesans		3.460,00	
Total Donatius:	-	4.010,00	-
QUOTES			
Manresa	5.728,15		
Trimestrals	2.888,34		
Semestral	862,32		
Anuals	4.607,70		
Total Quotes:	14.149,51		
TOTAL:	321.748,91	34.116,22	201.342,21

FONS COMÚ DE L'ESGLÉSIA

El Concili Tarraconense, en la seva resolució 166, «anima i urgeix els fidels a destinar un tant per cent dels seus ingressos al sosteniment de l'Església, segons les possibilitats econòmiques de cadascú».

DADES ESTADÍSTIQUES DE 2014 DIÒCESI VIC

Habitants	445.281
Preveres	147
Diàques	10
Habitants per prevere	3.029
Nombre de temples	249
Col·lecta GERMANOR	34.138,22

MOVIMENT ECONÒMIC DE L'ACCIÓ PASTORAL DE LA DIÒCESI DE VIC 2014			
INGRESSOS ORDINARIS			
a) APORTACIÓ DELS FIDELS			6.013.832,50
Col·lectes, donatius, subscripcions (*)			2.268.156,15
Ingressos per serveis			3.745.676,35
b) RENDES DEL PATRIMONI			1.536.819,83
Rendes de béns immobles			1.334.450,09
Ingressos financers			202.369,74
c) APORTACIONS PER ASSIGNACIÓ TRIBUTÀRIA I SUBVENCIIONS			3.001.563,45
Via Conferència Episcopal Espanyola			2.055.745,99
Subvencions entitats públiques i privades			945.817,46
TOTAL INGRESSOS ORDINARIS			10.552.215,78
DESPESES ORDINÀRIES			
a) PERSONAL			2.894.537,70
Rebuccions i assignacions a preveres			990.994,96
Rebuccions i assignacions a seglers			1.482.745,20
Seguretat Social			415.927,54
b) FUNCIONAMENT I ACTIVITATS DELS EQUIPAMENTS DIOCESANS			7.237.278,26
Compres per al culte			465.162,31
Conservació d'edificis i d'equipaments			1.133.305,75
Altres despeses de funcionament			4.433.231,91
Activitats pastorals i assistencials			1.175.578,31
c) COMUNICACIÓ DE BENS			624.643,92
Aportació Conf. Episc. Espanyola i Tarraco			159.945,00
Accions socials i d'església social (*)			464.698,92
d) ALTRES			139.864,85
Tributs i despeses financeres			139.864,85
TOTAL DESPESES ORDINÀRIES			10.896.424,75
RESULTAT OPERACIONS ORDINÀRIES			-344.208,97
OPERACIONS EXTRAORDINÀRIES			
INGRESSOS EXTRAORDINARIS			355.164,13
* Subvencions d'entitats públiques	249.164,13		
* Venides de patrimoni	106.000,00		
* Altres ingressos extraordinaris			
DESPESES EXTRAORDINÀRIES			355.164,13
* Construcció temples i d'altres centres	355.164,13		
* Grans reformes en edificis			
RESULTAT OPERACIONS EXTRAORDINÀRIES			-
RESULTAT GLOBAL			-344.208,97

Aquest estat de comptes inclou el moviment econòmic de l'acció pastoral de la diòcesi de Vic, integrat per l'administració diocesana, delegacions i secretaries, comissions, seminaris, residències sacerdotals, Museu Episcopal, Institut Superior de Ciències Religioses, Catedral i paròquies. No s'hi compten altres activitats que puguin desenvolupar les entitats, congregacions i ordes religiosos que no depenen econòmicament del bisbat. Els ingressos financers provenen dels dipòsits i comptes corrents de paròquies, entitats i Bisbat de Vic.

5-Pressupost de la proposta

A)

CHAPER, S.L. PRODUCTES COMUNICAR

CIF B-17049618

Pressupost	Data	Client	CIF
00002797	14/04/2016	00000	

ALBERT PULÍ SALVATELLA

Pàgina 1

Codi	Descripció	Unitats	Preu	Dtes.	Import
33211	Recuperació de plafó informatiu de planxa galvanitzada de 1000x2000x15 mm propietat del client, que consisteix amb decapar, polir i retolar de nou a les dues cares amb impressió digital, laminada amb antigrafi.	2,00	392,81		785,62
	Monolit a doble cara compost per dos plafons d'alumini de 500x2000x30x2mm, amb estructura interior de camero galvanitzat de 60x60x2000mm, amb platina d'acer inoxidable, per collar al terra. Retolat amb impressió digital laminada amb antigrafi, retolat a doble cara. No inclou transport	1,00	704,50		704,50

Bases Imp.	%	IVA	%	Recarrec
1.490,12	21,00	312,93		

Total Pressupost 1.803,05

Forma Pag. Metàl·lic

Pol. Ind. Casanova de Baix, 21 - Tel/Fax 972 701 848 - 17800 RIPOLL (Girona) - E-mail: chaper@wanadoo.es
www.chaper.es
Registre mercantil de Girona, tom 103, foli 77, full num. 02-3948, inscrit al fe

B)

CHAPER, S.L. PRODUCTES COMUNICAR

CIF B-17049618

Pressupost	Data	Client	CIF
00002797	14/04/2016	00000	

ALBERT PULÍ SALVATELLA

Pàgina 1

Codi	Descripció	Unitats	Preu	Dtes.	Import
33211	Plafó informatiu de planxa galvanitzada de 1000x2000x15 mm amb quatre potes per collar al terra, per enganxar propaganda electoral o informació. Retolat a les dues cares amb impressió digital, laminada amb antigrafi.	2,00	510,20		1.020,40
	Monolit a doble cara compost per dos plafons d'alumini de 500x2000x30x2mm, amb estructura interior de camero galvanitzat de 60x60x2000mm, amb platina d'acer inoxidable, per collar al terra. Retolat amb impressió digital laminada amb antigrafi, retolat a doble cara. No inclou transport	1,00	704,50		704,50

Bases Imp.	%	IVA	%	Recarrec
1.724,90	21,00	362,23		

Total Pressupost 2.087,13

Forma Pag. Metàl·lic

Pol. Ind. Casanova de Baix, 21 - Tel/Fax 972 701 848 - 17800 RIPOLL (Girona) - E-mail: chaper@wanadoo.es
www.chaper.es
Registre mercantil de Girona, tom 103, foli 77, full num. 02-3948, inscrit al fe